

Regionala bilder av segregation – barnfattigdom

Lena Wigren
Amir Fikic
Åsa Nilsson

Göteborgsregionen (GR) består av 13 kommuner som har valt att jobba tillsammans. Vi driver utvecklingsprojekt, har myndighetsuppdrag, forskar, ordnar utbildningar och är storstadsregionens röst i Västsverige, bland mycket annat. I våra nätverk träffas politiker och tjänstepersoner för att utbyta erfarenheter, bolla idéer och besluta om gemensamma satsningar. Allt för att regionens en miljon invånare ska få ett så bra liv som möjligt.

Göteborgsregionen 2022
– Arbetsmarknad och social välfärd
– Miljö och samhällsbyggnad

Box 5073, 402 22 Göteborg
gr@goteborgsregionen.se

Text: Lena Wigren
Amir Fikic
Åsa Nilsson

Layout: Göteborgsregionen

Rapporten är framtagen av Göteborgsregionen med finansiering av Delegationen mot segregation.

Innehåll

1. Inledning	5
2. Hur ser barnfattigdomen ut i Sverige?	7
Hur upplever hjälporganisationerna barnfattigdomen i Sverige?	8
3. Konsekvenser av barnfattigdom	9
Trångboddhet	10
Bostadslöshet	11
4. Hur ser det ut i Göteborgsregionen?	14
5. Projektets analyser	16
Ekonomi	16
Barn i hushåll med låg inkomststandard	16
Utbildningsnivå hos föräldrar	20
Boende	22
Områdestyper	22
Upplåtelseform	25
Trångboddhet och avflyttning	27
Hälsa och livssituation	29
Självskattad hälsa	31
Tillit	33
Framtidstro och livstillfredsställelse	35
6. Hur går vi framåt?	38
7. Vill du fördjupa dig ytterligare i ämnet?	40

1. Inledning

Att växa upp i fattigdom kan påverka ett barns liv negativt på flera sätt. Forskningen vi tagit del av visar lyckligtvis att jämförelsevis få barn som växer i fattigdom gör det under långvarig tid. Den visar också på samband mellan hur lång perioden i fattigdom varit och hur allvarliga konsekvenserna kan bli.

Låg ekonomisk status och ekonomiska problem kan påverka bland annat fysisk och psykisk hälsa, hälsobeteenden och skolresultat, sociala relationer och boendeförutsättningar. Den absoluta fattigdomen, som exempelvis kan mätas genom invånare vars inkomster inte räcker till att betala nödvändiga levnadsomkostnader, har minskat i Sverige. Samtidigt har grupper med låga inkomster haft en sämre inkomstutveckling, vilken medför att den relativa fattigdomen har ökat. Statistiken visar också att gapet på nationell nivå mellan de barn som växer upp i hushåll med hög ekonomisk standard och låg ekonomisk standard ökar. Det betyder att inkomstutveckling för dem med låga inkomster inte är lika stark som för dem med höga inkomster och samtidigt ser vi just nu en ovanligt stark inflationstakt som med största sannolikhet drabbar dem med låga inkomster hårdast.

Forskningen vi haft tillgång till säger att barn till ensamstående kvinnor, och utrikes födda barn, löper särskilt stor risk att växa upp i ekonomisk utsatthet. Det är också grupper som vi ser har en högre tröskel att ta sig över för att komma in på bostadsmarknaden. Samtidigt som denna rapport skrevs kom Karolina Skogs utredning om en socialt hållbar bostadspolitik, Sänk tröskeln till en god bostad, där hon bland annat behandlar hyresgarantier för barnfamiljer.

Hur ser det ut med barnfattigdom och dess konsekvenser i Göteborgsregionen? Innan vi besvarar den frågan ska vi sammanfatta vad andra studier och rapporter kommit fram till inom ämnet både nationellt och regionalt. Det finns olika sätt att mäta fattigdom. På sida 6 finns därför en faktaruta som beskriver några olika mått som används i olika sammanhang.

Rebas, Regionala bilder av segregation

Rebas är ett projekt finansierat av DELMOS (Delegationen mot Segregation) där Göteborgsregionen (GR), är projektägare. I projektet ingår exempelvis att verka kunskapshöjande och tvärsektoriellt med syfte att undersöka och beskriva det regionala handlingsutrymmet för att motverka segregation. Det ska dels ske genom att fram regionala bilder med tillhörande analyser över segregationen i GR, där vi valt att fördjupa oss inom barn och ungas livsvillkor, dels skapa kunskapsunderlag för eventuella politiska överenskommelser. Rebas pågick maj 2021 - april 2022.

Olika begrepp och sätt att mäta fattigdom

Det finns olika sätt att mäta fattigdom. Här presenteras några av de vanligaste sätten som används globalt och nationellt.

Barnfattigdom: Barn (0–18 år) som lever i ett hushåll i fattigdom, eller som riskerar att hamna i fattigdom, enligt nedanstående mått att mäta fattigdom.

Absolut fattigdom: De mest basala förutsättningarna för att överleva saknas. Denna typ av fattigdom är relativt ovanligt i Europa.

Relativ fattigdom: Fattigdom i relation till övriga befolkningens förutsättningar i landet. I ett välståndsland som Sverige kan den som anses leva i relativ fattigdom här anses rik i en annan del av världen med en stor del av befolkning i absolut fattigdom.

Låg ekonomisk standard: Hushållets disponibla inkomst, med hänsyn taget till vilka som bor i hushållet, är lägre än 60 procent av medianvärdet för riket. Det är ett mått som anger vilka i samhället som löper risk för fattigdom i relation till andra. Måttet kan både användas med avseende på både andel hushåll och andel invånare som ingår i ett hushåll med låg ekonomisk standard.

Låg disponibel inkomst: Med en låg inkomst avses de personer som lever i ett hushåll som har en disponibel inkomst per konsumtionsenhet som är mindre än 60 procent av medianvärdet för samtliga.

Låg inkomststandard: Ett absolut mått som används i Sverige för att beskriva om hushållets inkomster räcker för att betala nödvändiga omkostnader som boende, hemförsäkring, barnomsorg, lokala resor och så vidare. Låg inkomststandard innebär att inkomsterna inte räcker för att betala för dessa levnadsomkostnader. Måttet kan både användas med avseende på både andel hushåll och andel invånare som ingår i ett hushåll med låg ekonomisk standard.

Materiell fattigdom: Sverige kan på grund av sin generellt höga levnadsstandard inte använda det globala måttet för fattigdom. EU har därför tagit fram en annan indikator som bättre belyser fattigdom utifrån vårt perspektiv: materiell fattigdom.

Materiell fattigdom mäts utifrån om ett hushåll har råd med minst fyra av följande poster: kan betala oförutsedda utgifter, har råd med en veckas semester per år, har råd med en måltid med kött, kyckling eller fisk eller motsvarande vegetariskt alternativ varannan dag, har tillräcklig uppvärmning av bostaden, har råd med kapitalvaror som tvättmaskin, TV, telefon och bil samt kan amortera på skulder. Har individen eller hushållet inte råd med fyra eller fler av dessa nio poster anses de leva i allvarlig materiell fattigdom. Måttet skiljer mellan individer som inte har råd med en viss vara eller tjänst och de som av andra skäl inte har denna vara eller tjänst, till exempel för att de inte vill eller inte behöver det. För att vara i riskzonen för materiell fattigdom räcker det att uppfylla en av aspekterna. Måttet baseras på enkätsvar.

Multidimensionell fattigdom: Utgår från sju dimensioner av fattigdom: näring, kläder, utbildningsresurser, fritidsaktiviteter, sociala aktiviteter, informationstillgång och hushållskvalitet. Barn som saknar tillgång till minst två av dessa dimensioner anses leva i multidimensionell fattigdom.

Absolut fattigdomsmått: Är ett sammansatt fattigdomsmått framtaget av Rädda Barnen, som även organisationen Majblomman använder sig av. Måttet omfattar barn i familjer med antingen låg inkomststandard eller med försörjningsstöd eller med både låg inkomststandard och försörjningsstöd.

2. Hur ser barnfattigdomen ut i Sverige?

SCB började mäta andel i befolkningen med låg ekonomisk standard 1975. Det är ett relativt mått som anger standarden i relation till landets övriga invånare (se sidan X). Under 1990-talet var cirka 8 procent fattiga enligt detta mått, för att under 2000-talet stiga till 14 procent. 2019 passerade vi 15 procent, vilket är den största andelen sedan mätningarna startade. Årligen uppdaterar SCB ett faktablad som beskriver myndighetens analys av indikatorn låg ekonomisk standard barn. Utifrån detta underlag kan vi se att skillnaderna mellan inrikes födda barn respektive utrikes födda barn fortsatt är stor. Särskilt stor är skillnaden mellan inrikes födda barn och barn födda utanför Europa. Utbildningsbakgrund hos föräldrarna är en annan avgörande faktor. 2019 hade 68 procent av föräldrarna till barn som lever i hushåll med låg ekonomisk standard en förgymnasial utbildning, medan motsvarande andel för föräldrar med eftergymnasial utbildning var 12 procent.

Skillnaderna mellan länen varierar mellan 14 procent som lägst och 26 procent som högst andel barn som växer upp i hushåll med låg ekonomisk standard.

I en tidigare version av faktabladet angavs att i var fjärde svensk kommun lever mer än 70 procent av de utrikes födda barnen med låg ekonomisk standard. Geografiskt finns en spridning av dessa kommuner över hela landet, men gemensamt för dem är att de ligger utanför storstadsområdena.

2016 kom UNICEF:s rapport *Fairness for children*. Den beskriver att skillnaderna i inkomst och levnadsstandard i de flesta rika länder fortsätter att öka. Utifrån måttet relativ fattigdom (se sidan X) har Sverige tidigare befunnit sig bland länderna i toppen, i jämförelsen ingår 35 länder, men har nu sjunkit till plats 23 av 35. Det visar att Sverige har mer ojämlika livsvillkor och mer relativ fattigdom än flera andra länder som deltog i jämförelsen och att utvecklingen i Sverige gått i en riktning vi inte önskat.

OECD:s utvärdering av ekonomisk ojämlikhet 2017 visar att den i Sverige har ökat mer än i något annat OECD-land sedan 1990, och vid rapportens framtagande 2017 var Sveriges nivå högst i Norden.

Inom arbetet med Malmökommissionen 2012 tog Tapio Salonen och Anna Angelin fram en underlagsrapport med titeln *Lokala handlingsstrategier* mot barnfattigdom. Där beskrivs vikten att belysa fattigdomens varaktighet då den är viktig ur aspekten konsekvenser av att växa upp med ekonomisk utsatthet. Ett av fem barn är någon gång under uppväxten fattig, enligt måttet låg disponibel inkomst i hushållet, men endast två procent av alla barn lever i kronisk fattigdom.

För de allra flesta är därmed fattigdomen ett mer tillfälligt tillstånd. Även denna rapport belyser vilka bakomliggande mönster som finns för dem som drabbas av varaktig fattigdom; barn till föräldrar med mycket låg utbildning, samt barn till föräldrar som invandrat och i synnerhet dem med kort vistelsetid i Sverige och barn som själva är födda utomlands.

Rapporten visar även på en rumslig koncentration gällande barnfattigdom och hänvisar till en omfattande registerstudie som konstaterar att ”ju högre del synliga minoriteter desto högre barnfattigdom”. Förklaringsmodellen till detta var dock föräldrarnas utbildningsbakgrund och arbetsmarknadsanknytning, inte deras etniska bakgrund. Samma studie visar också att majoriteten av fattiga barn inte bor i socioekonomiskt svaga områden (mätår 2002). Därför anser författarna att bilden av barnfattigdom som en segregerad storstadsförekomst bör nyanseras.

Hur upplever hjälporganisationerna barnfattigdomen i Sverige?

Hjälporganisationer har en kompletterande funktion i samhället och hjälper människor i utsatta situationer. Forskningsrapporterna vi tagit del av bygger till stor del på officiell statistik, på samma sätt som våra egna slutsatser. Då statistiken inte kan visa allt vi önskar belysa har vi valt att ta med ett avsnitt om hjälporganisationernas bild av barnfattigdom, då dessa ger en kvalitativ beskrivning utifrån deras möten med människor.

Sveriges Stadsmissioner introducerar i sin fattighedsrapport från 2019 begreppet “matfattigdom” och beskriver en verklighet långt ifrån den officiella statistiken där de möter allt fler grupper som inte har råd med mat. De lyfter även problematiken med människor som av olika skäl inte ingår i olika register och därmed blir osynliga i statistiken. Det gäller exempelvis de som inte bor där de är folkbokförda eller helt saknar folkbokföringsadress.

Rädda Barnen visar i sin årliga rapport om barnfattigdom från 2021 att den absoluta barnfattigdomen har minskat över tid. En procentuell minskning av fattigdom bland barn i familjer med utländsk bakgrund och barn till ensamstående föräldrar har skett. Det har alltså skett en procentuell minskning i två av de mest utsatta grupperna. Men samtidigt ökar skillnaderna i levnadsstandard mellan barngrupper. 2021 har sju av tio barnfamiljer en inkomst som är minst dubbelt så hög som gränsvärdet för låg inkomststandard.

I samma rapport anges att 2021 lever vart femte barn till ensamstående föräldrar i fattigdom, jämfört med knappt vart 20:e barn till sammanboende föräldrar. Ekonomisk utsatthet är därmed fyra gånger så vanligt bland barn till ensamstående kvinnor jämfört med barn till sammanboende föräldrar. Även bland barn med utländsk bakgrund lever vart femte barn i fattigdom. Från det andra perspektivet har fyra av fem barn som lever med ekonomisk utsatthet en eller två föräldrar med utländsk bakgrund. Bland barn som lever med en ensamstående förälder med utländsk bakgrund lever vartannat barn i fattigdom.

Geografiskt är det, med något undantag, större skillnad mellan stadsdelar i storstadskommunerna än mellan kommuner i Sverige. Samtidigt har andelen hushåll med låg ekonomisk standard ökat mest i små kommuner, geografiskt spridda över landet.

Majblomman är en ideell barnrättsorganisation vars huvudsakliga målsättning är att motverka barnfattigdomen i Sverige. De använder ordet barnfattigdom för att beskriva barns situation och för att uppmärksamma problem som hör ihop med samhällets strukturer. Majblomman anser att barnfattigdom inte bara handlar om familjens ekonomiska förutsättningar utan också hur samhället fungerar och dess fysiska strukturer.

3. Konsekvenser av barnfattigdom

I detta avsnitt ger vi en överblick över de konsekvenser som kan drabba barn som växer upp i fattigdom.

Den forskning och det kunskapsunderlag som ligger till grund för den här rapporten ger en samstämmig bild gällande konsekvenser av barnfattigdom.

Folkhälsomyndighetens artikel *Konsekvenser av barnfattigdom* beskriver att låg ekonomisk status och ekonomiska problem kan påverka bland annat fysisk och psykisk hälsa, hälsobeteenden och skolresultat, sociala relationer och graden av trångboddhet.

Folkhälsomyndigheten visar i en annan artikel, *Vilka drabbas av barnfattigdom*, att det finns en koppling mellan låg ekonomisk standard och föräldrars utbildning samt föräldrars etnicitet. Myndigheten beskriver att yngre barn är mer utsatta för fattigdom än äldre barn. Artikeln belyser utvecklingen 1991–2018, där andelen hushåll med barn som lever med låg ekonomisk standard ökar. Barn till ensamstående kvinnor, och utrikes födda barn, löper särskilt stor risk att växa upp i ekonomisk utsatthet.

I *Kunskapsöversikt om ungdomars och unga vuxnas levnadsvillkor i Sverige* sammanfattar Forte hur människor tenderar att påverkas av att växa upp med låg ekonomisk standard. Det handlar särskilt om:

- ökad risk för fysisk och psykisk ohälsa
- bristfälliga relationer till vänner och föräldrar
- utsatthet för brott och otrygghet
- kriminalitet (både risk att utsättas för och delta i)
- trångboddhet
- låga studieresultat
- arbetslöshet
- bidragsberoende
- ingripanden av den sociala barnvården.

Ungdomar och unga vuxna som vuxit upp i familjer med behov av försörjningsstöd, haft en kontaktperson genom socialtjänsten och/eller varit placerad i boende utanför hemmet är särskilt utsatta. De löper stor risk för misslyckad skolgång, fysisk och psykisk ohälsa, kriminalitet och förtidig död.

Forte slår fast att det särskilt är ungdomar som bor med ensamstående föräldrar (vanligtvis mamman), har utrikes födda föräldrar och/eller lever i hushåll med låg socioekonomisk status som löper högre risk att drabbas av följderna.

Barn i familjer som lever i ekonomisk utsatthet tenderar att vara mindre delaktiga i samhället, ha sämre betyg i skolan, oftare leva under osäkra boendeförhållanden och sakna en känsla av att kunna förverkliga sina drömmar, enligt Rädde Barnen.

Unicef Sverige rapporterar att barn som lever i fattigdom och socialt utanförskap löper högre risk än andra individer att drabbas av ohälsa, sociala problem, läs- och skrivsvårigheter, våld, mobbning, ungdomskriminalitet, arbetslöshet och diskriminering. Att ta sig ur en situation med djup fattigdom och bryta detta sociala arv är väldigt svårt för en individ. Unicef lyfter även att förutsättningarna för ett barn, som varken får stöd från föräldrar eller

från samhället, att själva förändra situationen är i princip obefintlig. För att bryta socialt utanförskap är skolan därför den enskilt viktigaste faktorn.

Föräldrars ekonomi är inte det enda som påverkar barns uppväxtförhållanden, men forskare har visat att det finns kopplingar. Den visar också att barn i familjer med låg inkomststandard har ökad risk för egna ekonomiska problem i framtiden.

Kommande avsnitt i rapporten beskriver trångboddhet och bostadslöshet, två av de konsekvenser som kan uppstå för barn som växer upp i hushåll med små ekonomiska marginaler. Boendesegregation och skolsegregation följs åt och för att få mer kunskap om hur utbildning och skolsegregationen påverkar barns och ungas livsvillkor hänvisar vi till Rebas fördjupningsrapport om skolsegregation.

Trångboddhet

En följd av fattigdom kan vara ofrivillig trångboddhet. Boverket tog 2020 fram rapporten *Trångbodda hushåll* som visar att ofrivillig trångboddhet är en avspiegling av ojämlikheten i samhället. Personer med svag ekonomi och utrikes födda är starkt överrepresenterade bland de personer som bor trångt. Hos barn och unga kan ofrivillig trångboddhet leda till försämrade levnadsvillkor som exempelvis stress, frustrationer, konflikter och sömnsvårigheter samt symptom som magont och huvudvärk, eller att astma försämras.

Det är också svårare för dessa barn och unga att studera hemma då det saknas lugna och ostörda platser i hemmet, vilket leder till försämrade skolresultat.

Centrum för arbets- och miljömedicin gjorde en intervjustudie *Trångboddhet i förhållande till barns hälsa, miljö och skolgång* i syfte att visa en nyanserad och strukturell bild av hur trångboddhet påverkar barn och familjer. I studien intervjuades 20 personer utifrån sin yrkesroll där de kommer i kontakt med trångbodda. Sammanfattningsvis beskriver de att trångboddheten påverkar barnens hälsa, miljö och skolgång. Även om trångboddhet av de intervjuade inte alltid sågs som den enda orsaken till barnens problem så var den en viktig del. Barn som bor trångbodda har andra förutsättningar än barn som inte bor trångbodda:

- Barnens bostadsområden är oftast tätt befolkade. Vilket till exempel kan bidra till trängsel och slitage av gemensamhetsutrymmen och utemiljöer.
- En del familjer bor väldigt trångt med många personer från olika kulturer i samma lägenhet som får dela på gemensamma utrymmen som kök och badrum.

Barnens inomhusmiljö ser på många sätt annorlunda ut än för barn som inte bor trångbodda:

- Den är övermöblerad och svår att hålla ren.
- Ventilationen är ofta undermålig och luftventiler täpps ibland för av de boende. Detta och ökad vattenanvändning leder till fukt och mögel.
- Skadedjur är vanligt.
- Det är trångt och det saknas en egen plats att leka på.

Då trångboddheten ofta finns i utsatta områden lever barnen dessutom i ett utanförskap, många gånger utanför det allmänna samhället. Familjerna saknar ibland ekonomiska möjligheter till en aktiv fritid eller att tillfredsställa materiella behov som en plats att sitta och

läsa på eller inköp av en dator.

Barnens skolgång påverkas också av att bo trångt, något som blivit särskilt påtagligt under covid-19-pandemin när många elever hade distansundervisning:

- Läxläsning och distansundervisning blir lidande när en ostörd plats saknas.
- Inläringen kan påverkas och det kan vara svårt att ta in kunskap och koncentrera sig, svårt att komma ihåg samt att hålla den röda tråden.
- Dålig sömn kan vara en följdverkan av trångboddhet.

Intervjustudien visar att de som verkar påverkas i högst grad är tonåringar då livsfasen gör att behovet av eget utrymme är som störst för att utvecklas till en egen individ. Även kraven i skolan ökar när barnen blir äldre, och då är det svårt för trångbodda barn att hitta en plats där de kan få studiero.

De intervjuade beskriver även hur trångboddheten kan förstärka ojämställdheten, då flickor i större utsträckning förväntas hjälpa till med hushållssysslor och att ta hand om syskon medan pojkar i högre grad vistas utomhus vilket också kan riskera att bidra till att de hamnar i kriminella sammanhang i deras bostadsområden.

Bostadslöshet

I följande avsnitt kommer avhysning och bostadslöshet att beskrivas utifrån ett barnperspektiv.

Barn kan per definition inte bli avhysta då de inte kan ingå hyresavtal, men då föräldrar eller annan vuxen som står för kontraktet avhyses omfattas även eventuella barn som bor i hushållet. Ett vidare begrepp som används när hyresgästers avtal hävs är påtvingad avflyttning. Begreppet omfattar informell påtvingad avflyttning, formell påtvingad avflyttning samt vräkning som är Kronofogdens verkställande av formell påtvingad avflyttning. I de båda första fallen lämnar familjen bostaden utan Kronofogdens verkställande av myndighetsbeslutet om avhysning (vräkning). Orsakerna till påtvingad avflyttning kan utöver försenad eller utebliven betalning av hyra vara störande beteende. Det betyder att inte alla som tvingas lämna sin bostad gör det av ekonomiska skäl.

Socialstyrelsen tog 2013 fram en underlagsrapport med titeln *Vräkta barn*. I rapporten står att den första studien över hur många av de vräkta som var barn gjordes 1982. Då var andelen barnfamiljer 15 procent av de totala antalet vräkningar, det motsvarade cirka 700 barnfamiljer. I början av 2000-talet var uppskattningen 1 000 vräkta barnfamiljer per år. Samtidigt som detta antal blev officiellt blev frågan också politisk och utredningar tillsattes som särskilt fokuserade på vräkningar av barnfamiljer.

Socialstyrelsen hänvisar i samma rapport till en studie av alla barnvräkningar i Sverige under perioden 1 januari–30 september 2010. Även om den studien nu har några år på nacken ger den en fingervisning om barnens situation. Studien analyserade bland annat om barnen bodde stadigvarande eller tillfälligt i bostaden som var vräkningshotad. I nästan 75 procent av de vräkningshotade barnfamiljerna bodde barn permanent i bostaden. När det gäller de barnfamiljer där vräkning verkställdes var andelen 30 procent. 15 procent av alla vräkta barnfamiljer hade barnen hemma vid genomförandet. Det fanns då inga studier som visade hur många barnfamiljer som flyttade innan vräkningen verkställdes och det saknades långsiktiga uppföljningar av barn som berörts av hot om vräkning. Vi har heller inte kunnat

finna några sådana studier i under framtagandet av denna rapport.

Kronofogdens har officiell statistik över vräkningar och den visar att 2021 vräktes barnfamiljer i 78 av Sveriges 290 kommuner.

I familjer med växelvis boende barn försöker socialtjänsten om möjligt få familjer som vräks att stadigvarande låta barn bosätta sig hos den andra vårdnadshavaren. Det betyder att barn och föräldrar därmed riskerar att separeras vid vräkning, men barnen undgår att bli bostadslösa.

Efter en verkställd vräkning kan barnfamiljer i vissa fall flytta till en ny bostad som upplåts av hyresvärderna i samarbete med socialtjänsten. Det förekommer också att barnfamiljer får bo på campingplatser, vandrarhem, inneboende hos släktingar, i jourlägenheter eller andra typer av temporära boenden. Dessa är boendeformer som omfattas av Socialstyrelsens hemlöshetsdefinition.

I en svensk intervjustudie med hemlösa barn med föräldrar födda utomlands beskrev barnen stor otrygghet, skam, känslor av utanförskap och av att inte höra till, bitterhet mot det svenska samhället och att de uppfattade framtiden som mörk. Majoriteten av de intervjuade barnen hade hamnat i hemlöshet efter vårdnadshavarnas vräkning.

Socialstyrelsen har utifrån ett regeringsuppdrag även tagit fram rapporten *Förebygga och motverka hemlöshet*. Socialstyrelsen uppger i rapporten att vräkning på grund av hyresskuld ofta baseras på mindre skulder. Snittskulden ligger på 22 000 kronor medan 40 procent har en skuld under 10 000 kronor. Två fall förekom med skulder om 600 kronor där föräldrarna var ensamstående.

Socialstyrelsen har tagit fram ett informationsunderlag, *Stöd för socialtjänsten i arbetet med att förebygga avhysningar*, för att underlätta socialtjänstens rutiner kring hot om vräkning av barnfamiljer. Myndigheten upplever även ett utökat skydd för barnen sedan Barnkonventionen blev lag.

Webbtidningen Dagens Arena (oberoende, radikal och progressiv) har i en artikel granskat vräkningarna av barnfamiljer 2021. I den refereras till Hyresgästföreningens medlemstidning Hem & Hyra 2019 där det framkommit att 41 av de 50 största allmännyttiga bostadsbolagen skickar en obetald hyra till inkasso efter en vecka. Detta utan att påminna hyresgästen. Utifrån detta förfarande minskar tiden att finna en lösning för hyresgästen enskilt såväl som tillsammans med socialtjänsten och hyresvärderna.

Socialtjänsten har som tidigare nämnts inte till uppgift att erbjuda eller söka ny bostad till barnfamiljer som hotas av vräkning, men barnfamiljer som riskerar akut hemlöshet har de skyldighet att hjälpa så att de har någonstans att ta vägen. Oftast blir lösningen kortsiktig i form av hotell, vandrarhem eller jourlägenheter. Barnombudsmannen har därför föreslagit att socialtjänsten ska få i uppdrag att säkerställa att barnfamiljer som riskerar akut hemlöshet får en långsiktig lösning. Detta då kortsiktiga och otrygga boenden verkar påfrestande för barnens hälsa och strider mot Barnkonventionen. I Socialstyrelsens rapport *Förebygga och motverka hemlöshet* går att läsa att den främsta orsaken till att barnfamiljer vräks och sedan har svårt att återfå en stadigvarande bostadslösning är det begränsade utbudet av hyresrätter med hyror som målgruppen klarar och konstaterar samtidigt att det drabbar inte bara hushåll med lägre inkomster utan även genomsnittliga inkomsttagare. Samma rapport hänvisar till en beräkningsmodell Boverket föreslog 2020 där bostadsbrist ska kunna mätas och följas över tid. Den föreslagna beräkningsmodellen ska kunna visa antal hushåll som

saknar en rimlig bostad på nationell, regional och kommunal nivå. Utifrån den metoden beräknas nästan 10 procent vara trångbodda 2018 och 5 procent ha en ansträngd boendeekonomi. Även här framkommer att ensamstående vårdnadshavare är en särskilt utsatt grupp: 29 procent var trångbodda och 12 procent hade en ansträngd boendeekonomi. Också de geografiska skillnaderna belyses där Stockholmsregionen har den största trångboddheten medan Malmöregionen har den högsta andelen hushåll med ansträngd boendeekonomi. Boverket gör regelbundna bostadsmarknadsenkäter där kommunerna är respondenter. I sammanställningen av enkäten för 2021 är en av slutsatserna att bostadsmarknaden fortsatt är ansträngd utifrån kommunernas bedömningar, och att underskott av bostäder särskilt drabbar storstäder och kommuner med högskolor och universitet.

4. Hur ser det ut i Göteborgsregionen?

Flera organisationer och aktörer arbetar aktivt inom Göteborgsregionen med frågeställningar kopplade till de indikatorer vi vill belysa i denna rapport. Deras slutsatser är viktiga pusselbitar i GR:s kartläggning över barnfattigdomen i Göteborgsregionen. Nedan följer ett axplock av rapporter, studier och artiklar som utifrån olika aspekter belyser barnfattigdom, bakomliggande orsaker eller konsekvenser med fokus på Göteborgsregionen.

2016 tog Boverket fram en rapport om trångboddhet i storstadsområdena. Rapporten visar att Storgöteborg (motsvarar Göteborgsregionens 13 kommuner) har en större andel av befolkningen folkbokförda i småhus jämfört med Stormalmö och Storstockholm. Nära hälften av Storgöteborgs befolkning bor i småhus. Studien visar att det i 74 av Göteborgsregionens 84 församlingar finns uppgifter om trångboddhet. Den visar också på ett samband mellan områden med stor andel trångbodda och låga inkomstnivåer.

Ungefär 40 procent av barnen i Storgöteborg bor i lägenhet. Bland trångbodda barn återfinns en koncentration i Göteborg. I de tre församlingar med störst andel trångbodda barn räknas mellan 40–50 procent av barnen som trångbodda.

En slutsats som dras i rapporten är att det främst är begränsningar i den egna ekonomin som bidrar till trångboddheten. Det är alltså inte en valmöjlighet för dessa individer. Det går dock att se några få församlingar som har uppgifter om trångboddhet men där inkomsterna är högre än medianen. Den visar också att det främst är i de mindre lägenheterna, 1–3 rum och kök, som trångboddheten återfinns, samtidigt som de boende saknar folkbokföring på adressen. Den slutsatsen är både lärorik och viktig utifrån svårigheterna att genom offentlig statistik som bygger på folkbokföringsadress belysa trångboddhet.

Vräkningar som leder till hemlöshet innebär en stor kostnad för samhället. Boverket uppskattar att kommunernas kostnader för boendelösningar avseende dem som står utanför den ordinarie bostadsmarknaden uppgår till 5,3 miljarder kronor per år. Det motsvarar 240 000 kronor per person och år. År 2015 beräknades kostnaderna enbart för Göteborgs Stad vara 794 miljoner kronor per år.

Utländsk bakgrund har tidigare i denna rapport beskrivits vara en bakomliggande faktor för låg inkomst och i Länsstyrelsens rapport *Nyanländas flyttmönster i Västra Götaland 2017–2020* redovisas hur nyanlända i länet flyttat, och varför, under de tre år som studien bygger på.

Rapportens jämförelse mellan länets delregioner visar att Göteborgsregionen utmärker sig med både liten inflyttning och liten utflyttning av nyanlända. Göteborgsregionen är den enda delregionen där både antalet anvisade och kommunmottagna nyanlända har minskat något under perioden. Samtidigt visar jämförelsen att Göteborgsregionen har den största andelen kvarboende (80 procent för nyanlända som anvisats enligt bostättningslagen).

Den största minskningen i antalet nyanlända har skett i kranskommunerna runt Göteborg. Många nyanlända stannar visserligen kvar i dessa kommuner, men kommunerna har en låg inflyttning av nyanlända. De kommuner som har störst ökning av antal nyanlända i länet är städer som Uddevalla, Trollhättan och Borås. Där sker både en stor inflyttning från andra kommuner i länet och stor andel är kvarboende. En korrelation mellan kommuner med en stark befolkningstillväxt och nyanlända som anvisats till kommunen och sedan stannar kvar kan också ses. En förklaring till detta kan vara tillgången till bostäder.

Bostadsbristen kan bidra till att förklara både den låga inflyttningen till Göteborgsregionen och den höga inflyttningen till mindre städer och landsbygdskommuner. Göteborgsregionen beskrivs i rapporten ha en stark arbetsmarknad och befolkningstillväxt och många nyanlända som stannar i kommunerna, vilket indikerar att kommunerna är attraktiva att bo i. Den låga inflyttningen av nyanlända och stora andelen kvarboende av dem som anvisats förklaras därför troligen till stor del av bristen på bostäder. Länsstyrelsen poängterar dock att nyanlända är en heterogen grupp med olika behov och förutsättningar vilket är ett skäl till att inga tydliga flyttmönster kan urskiljas.

Försämrade tillit och förtroende för andra människor och samhället har ovan beskrivits som en konsekvens av att växa upp i barnfattigdom. Rapporten *Förtroende och tillit i en segregerad stad*, framtagen av SOM-institutet, beskriver hur förtroendet och tilliten ser ut i Göteborg baserat på enkätsvar från invånarna. Både mellanmännisklig tillit och förtroende för institutioner är viktiga indikatorer på demokratins allmäntillstånd. Andelen utrikesfödda i ett område med personer med högt förtroende för skolan och förskolan påverkar inte den mellanmänniskliga tilliten i lika hög utsträckning som bland personer med lågt förtroende för skolan. Det betyder att i områden med stor andel utrikesfödda och lågt förtroende för skolan påverkas den mellanmänniskliga tilliten negativt. Resultaten i rapporten indikerar att satsningar på skolan och förskolan som kan bygga förtroende för dessa verksamheter kan betala sig i högre tillit – inte minst i etniskt segregerade områden i Göteborg.

I SOM-institutets rapport *Speglar mitt eget kvarter upplevelsen av min stad?* ställs frågan: Kan individens närmiljö förklara hur pass nöjd hen är med sin stad som helhet? Resultatet visar att individer i socioekonomiskt svaga områden i allmänhet har en mer positiv bild av Göteborg än boende i socioekonomiskt starka områden, samtidigt som de i större utsträckning upplever sin direkta närmiljö som otrygg. En negativ syn på närmiljön verkar alltså inte påverka individens syn på staden, utan individer tenderar att ha olika syn på sitt närområde och sin stad. Skillnader i syn på staden mellan individer i olika socioekonomiska områden kan också avspeglade sig i skillnader i förväntningar på staden, där individer i socioekonomiskt starka områden kan tänkas ha högre förväntningar på staden och dess kvaliteter.

5. Projektets analyser

De analyser som presenteras i det här kapitlet utgår från ämnet barnfattigdom. Därför har vi valt att inte beskriva och göra analyser som förklarar tillstånd för andra grupper, om det inte är av vikt för att beskriva situationen för barn i hushåll med låg inkomststandard.

För att dels verka kunskapshöjande och dels få ett kommunalt perspektiv på analysarbetet har projektet Rebas hållit i två fokusgruppsmöten där kommunala tjänstepersoner som på något sätt arbetar med segregation bjudits in. Målsättningen med fokusgruppsmötena har varit att fördjupa kunskapen och få ett lokalt perspektiv på de frågor som vi stött på under projektet. Texten i kommande avsnitt kommer därför att referera till fokusgruppen där de fått ge inspel kring det material och de metoder vi använt oss av.

Arbetet i Rebas bygger mestadels på forskning, rapporter och statistik som visualiserats i form av kartor, diagram och tabeller för att få en bild av situationen i Göteborgsregionen. I Rebas har vi framförallt arbetat med statistik på RegSO-nivå. Regionala statistikområden, RegSO, är en indelning av statistikområden som SCB tagit fram. Indelningen följer kommun- och länsgränser men delar sedan in kommunen i mindre geografiska områden med en befolkning mellan cirka 700 och 22 000 invånare. Samtliga Sveriges kommuner har mellan 2 och 147 RegSO-områden, vanligtvis fem till nio stycken.

Alla figurer i kommande textavsnitt är framtagna av Rebas, baserade på statistikinhämtning från SCB, om inte annat anges.

Ekonomi

Barn i hushåll med låg inkomststandard

Grundläggande för barn som växer upp i fattigdom är vårdnadshavarens/vårdnadshavarnas ekonomi. Vi har därför studerat indikatorn barn i hushåll med låg inkomststandard för att belysa omfattning, geografisk spridning samt utveckling över tid.

Det vi kunnat se är att andelen barn som bor i hushåll med låg inkomststandard generellt minskar över tid. I Göteborgsregionen har andelen minskat från 9,7 till 6,7 procent. Tillammans med fokusgruppen försökte vi analysera orsaken till den dalande kurvan, och en förklaring som vi resonerade kring var tillgången till en regional arbetsmarknad som förstärkts genom förbättrad infrastruktur och transportmöjligheter.

Det finns dock stora skillnader mellan olika grupper, även om skillnaderna har minskat något under perioden. Hos inrikes födda barn har andelen minskat från 8,5 till 5,4 procent, medan den hos utrikes födda barn har minskat från 31,8 till 21,3 procent. År 2020 är andelen barn som bor i hushåll med låg inkomststandard nära fyra gånger så stor bland utrikes födda barn som inrikes födda barn. Andelen är särskilt stor när det gäller barn som vistats kort tid i Sverige (23,6 procent i gruppen som vistats upp till 3 år i Sverige).

Som tidigare nämnts var en ökad tillgång till en regional arbetsmarknad en teori till den generellt minskande andelen barn i hushåll med låg inkomststandard som lyftes fram av fokusgruppen.

Minskningen är påtaglig i var och en av de tre kommunen i Göteborgsregion där andelen varit särskilt stor i början av 2010-talet, både i Göteborg, men även i Alingsås och i Lilla Edet med större avstånd till regionens centrum.

Vänder vi på perspektivet ser vi också hur andelen vuxna invånare med hög inkomst successivt har ökat under perioden. Den ökar i ungefär samma takt bland inrikes och utrikes födda, vilket innebär att den stora skillnad som fanns i början av 2010-talet är ungefär lika stor framme vid 2020. År 2020 är andelen vuxna invånare i Göteborgsregionen som bor i hushåll med hög inkomst 9,7 procent hos inrikes födda jämfört med 3,9 procent hos utrikes födda.

Den forskning och de rapporter vi använt som underlag för den här rapporten visar att det är familjer med barn i ålder 0–5 år som främst lever med låg inkomststandard. Samma mönster kan ses generellt i Göteborgsregionen.

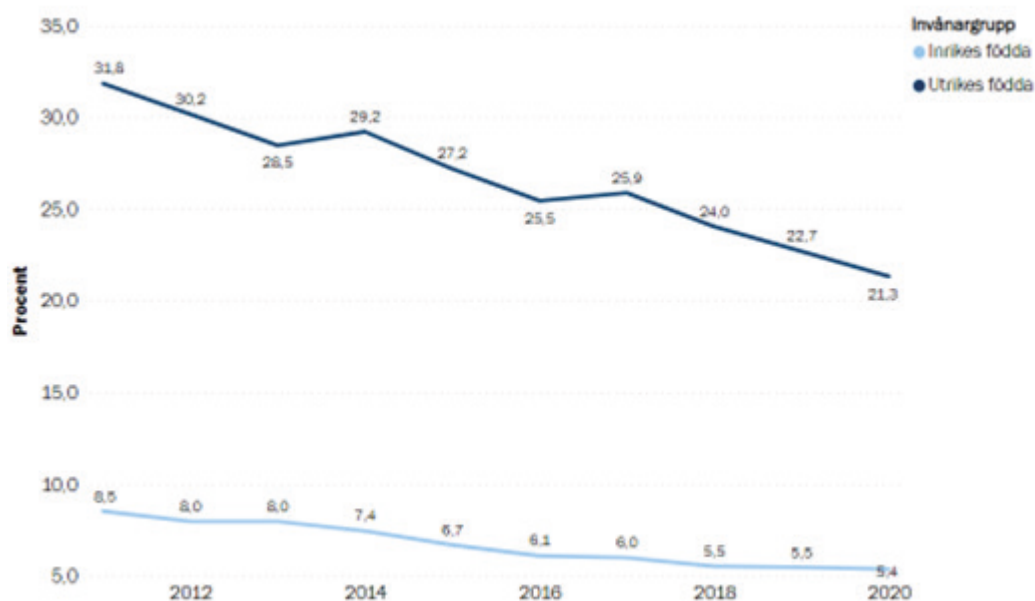
Tillsammans med fokusgruppen analyserades vad skillnaderna mellan åldersgrupperna kommer sig av.

Det vi kan se på kommunnivå är att skillnaderna i andelen som går i förskola år 2020 är relativt små: andelen är som mest 87 procent i Ale och som minst 81 procent i Kungälv. Dessa skillnader var större 2014, det första år vi har statistiken från. Särskilt var det Tjörn som avvek från övriga kommuner, där andelen barn i kommunen som går i förskola vuxit från 71,0 till 84,0 procent under perioden. Men trenden har varit positiv i flertalet kommuner.

Större än skillnader mellan kommuner är skillnader inom kommunerna. Vi finner ingen stark korrelation med RegSO-områdets socioekonomiska förutsättningar och andelen barn i förskola. Det vill säga, det finns ingen uppenbar generell koppling mellan låga inkomster i hushåll med barn och barn som inte går i förskola. Därmed kan vi inte dra slutsatsen att vårdnadshavare med barn 1–5 år inte står till arbetsmarknadens förfogande och därför inte genererar inkomst till hushållet. En teori kring vårdnadshavares inkomstnivåer för denna åldersgrupp kan vara att arbetsmarknaderna skiljer sig utifrån barnens ålder. Föräldrar till små barn har större begränsningar i vilka yrken, hur långa resvägar/restider som kan accepteras och vilka arbetstider som fungerar utifrån familjesituationen, än föräldrar till äldre barn som klarar sig mer själva och inte begränsas av exempelvis tillgång till barnomsorg.

För att återgå till indikatorn barn i hushåll med låg inkomststandard så kan vi se att skillnaderna mellan grupperna låg inkomststandard barn med svensk bakgrund och motsvarande med utländsk bakgrund (själva födda utanför Sverige eller två föräldrar födda utanför Sverige) är framträdande. På GR-nivå bor 2,6 procent av barnen med svensk bakgrund i hushåll med låg inkomststandard jämfört med 18,7 procent av barnen med utländsk bakgrund (själva födda utomlands eller har två utlandsfödda föräldrar). Det är dock stora skillnader mellan kommunerna. Medan skillnaden utifrån barnens bakgrund är små när vi ser till Öckerö är de särskilt stora i Göteborg och Alingsås – men relativt sett även i flera andra kommuner eftersom andelen barn med svensk bakgrund som lever med låg inkomststandard i flera fall är begränsad till en dryg procent.

Vi ser i vårt material även en geografisk skillnad mellan andel barn med låg inkomststandard bland barn med svensk bakgrund respektive utländsk bakgrund. Medan barn med svensk

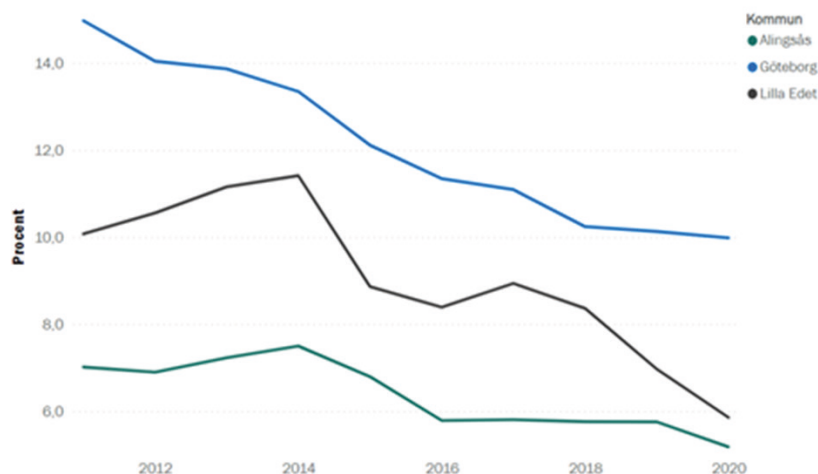

Diagrammet visar andel hemmavarande barn som bor i hushåll med låg inkomststandard, 2011–2020, Göteborgsregionen – inrikes födda jämfört med utrikes födda.

Datakälla: Inkomst- och taxeringsregistret, SCB.

bakgrund i hushåll med låg inkomststandard främst är koncentrerade till Göteborg, är barn med utländsk bakgrund i motsvarande förhållanden mer spridda över hela regionen.

Vi har också kunnat se en skillnad över tid avseende geografisk spridning för gruppen barn med utländsk bakgrund. Kartorna visar förhållanden hos barn med utländsk bakgrund i hushåll med låg inkomststandard vid tre nedslagsår där förändringarna är tämligen stora mellan åren. Det kan betyda att de barn med utländsk bakgrund som bor i hushåll med låga

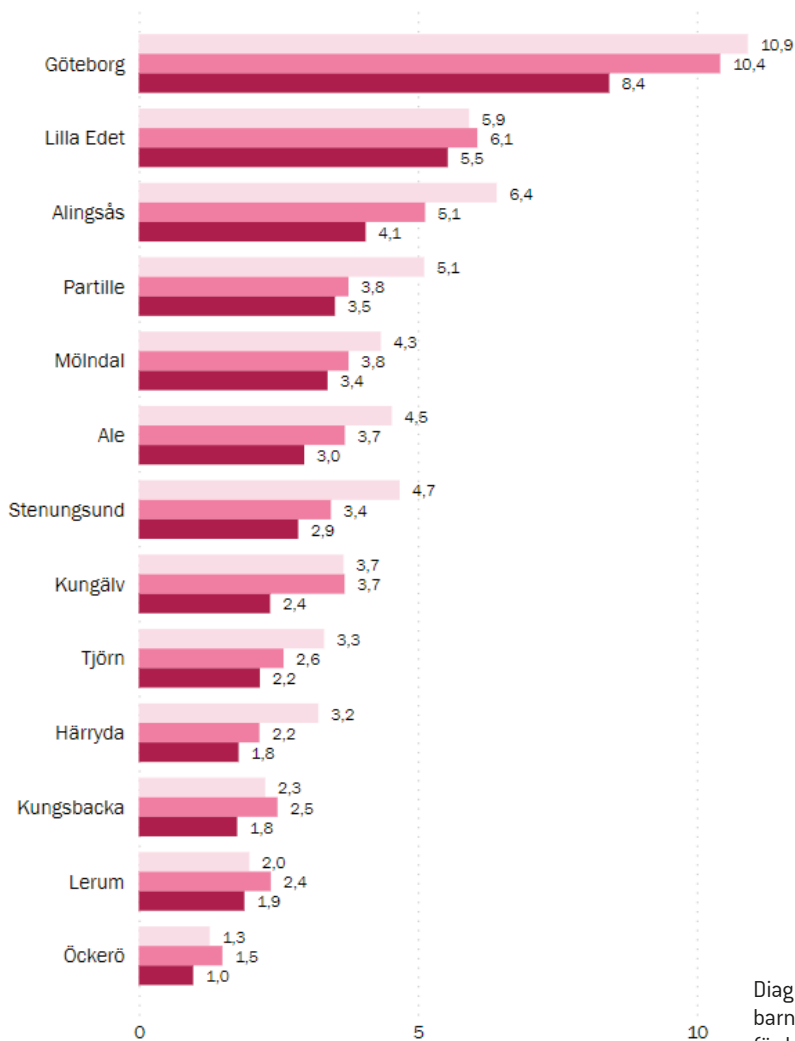
Diagrammet visar andel barn som bor i hushåll med låg inkomststandard, 2011–2020, i de tre kommuner i Göteborgsregionen som hade högst ingångsvärden i början av mätperioden.

Datakälla: Inkomst- och taxeringsregistret, SCB.

inkomster antingen inte förblir fattiga över tid eller flyttar. Utifrån vår statistik kan vi dock inte följa en grupp av individer över tid och de som var barn 2011 är inte alla barn 2020.

Fokusgruppens teser om gruppen med utländsk bakgrunds geografiska spridning var bland annat att kommunerna hanterar mottagande och integration på olika sätt. Att till exempel tillgång till svenska för invandrare (SFI) och yrkesutbildningar med språkstöd varierar mellan kommunerna och därmed förutsättningar för sysselsättning. Bostadsmarknadens utbud och sammansättning var en annan förklaring. Kommuner med många hyresrätter antas var mer tillgängliga för målgruppen barnfamiljer med utländsk bakgrund (Hänvisning till Kartorna visar var individer i gruppen barn med låg inkomststandard var bosatta

● 0-5 år ● 6-11 år ● 12-17 år

Diagrammet visar andel hemmavarande barn i hushåll med låg inkomststandard fördelat på tre åldersgrupper, 2020.

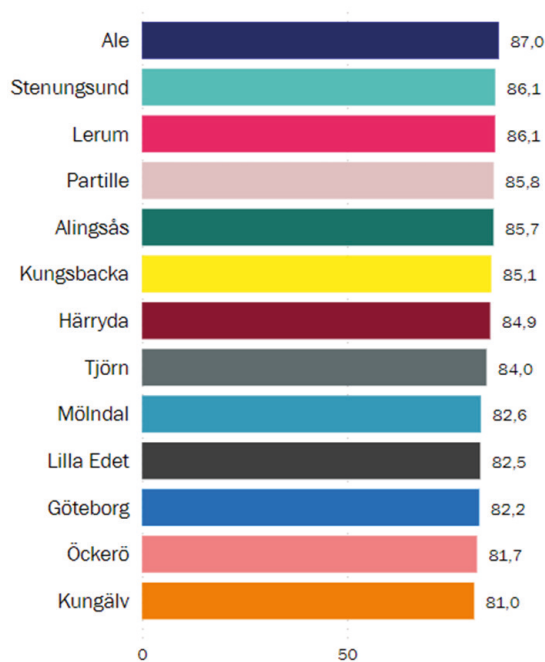
2020 med svensk respektive utländsk bakgrund.). Förklaringen till skillnaderna mellan var de med svensk respektive utländsk bakgrund bosatte sig var att de med svensk bakgrund har kännedom om ”systemet”, att känna till hur Sveriges bostadsmarknad, myndigheter, arbetsmarknad etc. fungerar är en förutsättning för var individer kommer in i samhället. En omflyttning till kommuner med billigare bostäder skulle kunna vara en annan, när det gäller gruppen med utländsk bakgrund. Gruppen med svensk bakgrund stannade kvar i samma område i större utsträckning än de med utländsk bakgrund. Det förklarades med

bland annat sociala anknytningar och etablering på bostadsmarknaden.

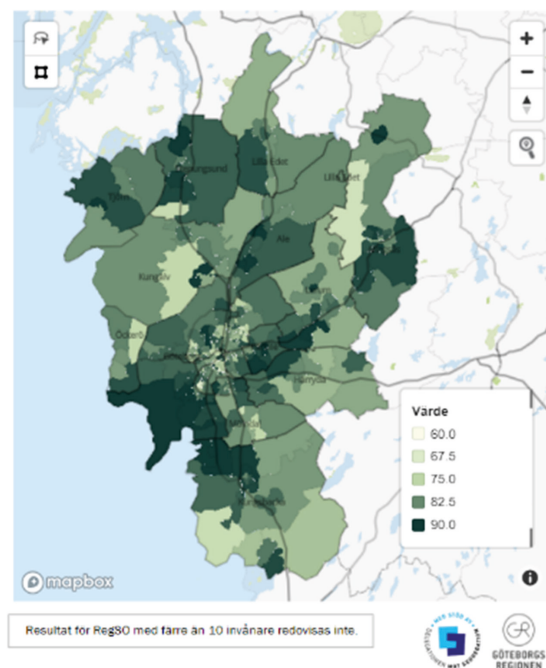
En förklaring till de statistiska skillnaderna mellan åren avseende gruppen med utländsk bakgrund kan vara att i kommuner med liten befolkning framträder enskilda grupper tydligare och därmed ser det ut att vara större omflyttningar än vad som faktiskt skett. Enskilda individer utgör då också en större andel av gruppen, varför fluktuationer framträder lättare.

Utbildningsnivå hos föräldrar

Forskningen och de rapporter vi använt som underlag till rapporten belyser att skillnader i

Diagrammet visar andelen barn i åldern 1–5 år som är inskrivna i förskolan 2020 per kommun.

Kartan visar andelen barn i åldern 1–5 år som är inskrivna i förskolan på RegSO-nivå.

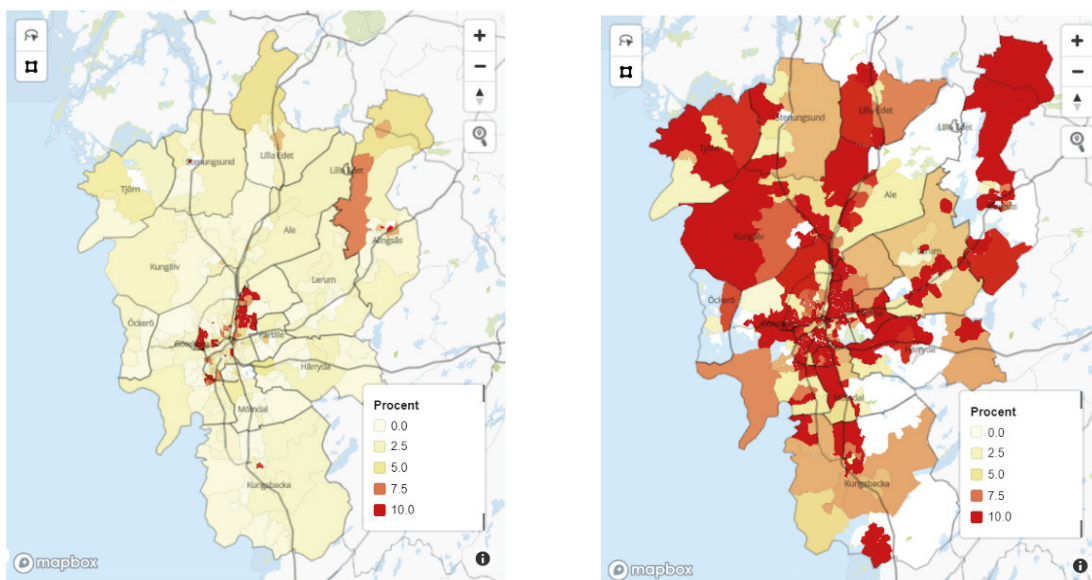
inkomstnivåer samvarierar med utbildningsnivå. Därför har vi analyserat indikatorn barn 0–18 år som har minst en förälder med eftergymnasial utbildning. Vi har kunnat se att skillnaderna mellan föräldrars utbildningsnivå varierar mycket mellan kommunerna och till viss del inom kommunerna. Det finns alltså ett geografiskt mönster i var föräldrar med eftergymnasial utbildning bosätter sig. Andelen tenderar att vara större närmare kusten än inåt landet och är också större i områden längs väg E20 mot Alingsås.

Om vi redovisar indikatorn utifrån om barnen har svensk respektive utländsk bakgrund har vi kunnat se att skillnaderna beträffande föräldrarnas utbildningsnivå är små i vissa kommuner men stora i andra. Barnens bakgrund och föräldrarnas utbildningsnivå är starkast

Diagrammet visar andel hemmavarande barn i hushåll med låg inkomststandard 2020.

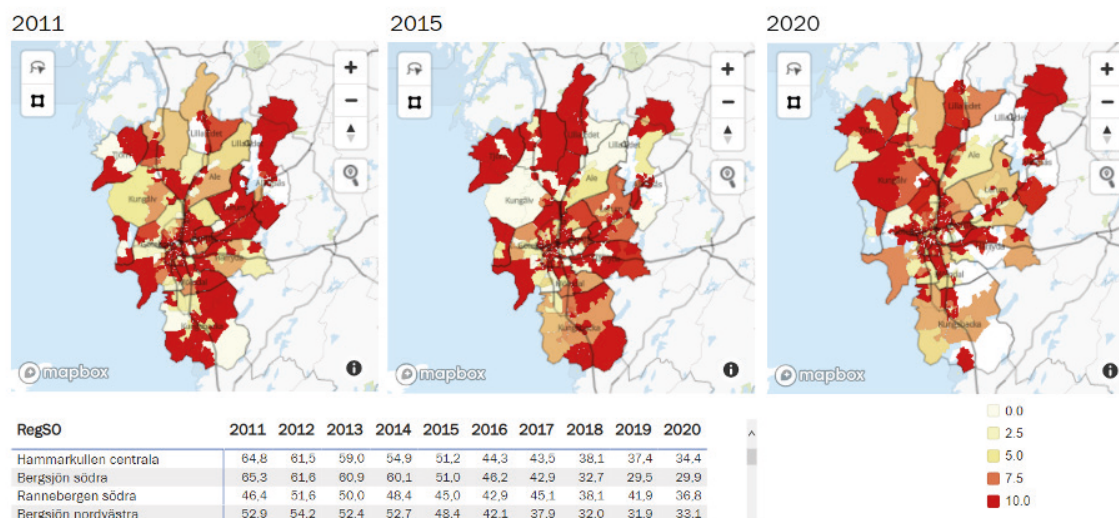
korrelerat i Göteborg. Sambandet är tvärtom svagast i Lilla Edet – där andelen barn som har föräldrar med gymnasieutbildning är relativt liten oavsett bakgrund – och i Mölnadal, där andelen tvärtom är relativt stor oavsett bakgrund. En förklaring till dessa skillnader kan vara att kommunerna attraherar olika grupper med utländsk bakgrund. Kommuner

Kartorna visar var individer i gruppen barn med låg inkomststandard var bosatta 2020 med svensk respektive utländsk bakgrund. Observera att de vita fläckarna på kartan är områden med färre än 10 invånare i urvalsgruppen.

med stora/många internationella företag rekryterar kompetens globalt och därmed får dessa kommuner en annan inkomst- och utbildningsnivå i invånargruppen. En annan förklaring kan vara att kommunernas bostadsmarknader attraherar grupper med olika inkomstnivåer och därmed utbildningsnivåer.

När vi sedan jämför föräldrars utbildningsnivå med meritvärden i grundskola ser vi att

Kartorna visar andelen barn med låg inkomststandard, utländsk bakgrund åren 2011, 2015 samt 2020. Kartorna visar inte områden med färre än 10 invånare i urvalsgruppen.

höga meritvärden och stor andel föräldrar med eftergymnasial utbildning följs åt. Det stämmer väl med forskningen som säger att föräldrars utbildningsnivå har en stor inverkan på barnens skolresultat. Att föräldrars utbildningsnivå och inkomstnivå har en inverkan på var de väljer att bosätta sig och att det sedan speglas i grundskolornas meritvärden betyder att barn som växer upp i socioekonomisk svaga områden också får sämre tillgång till skolor med höga meritvärden.

Andra effekter som har stor påverkan på elevers skolresultat är grannskapseffekten och kamrateffekten.

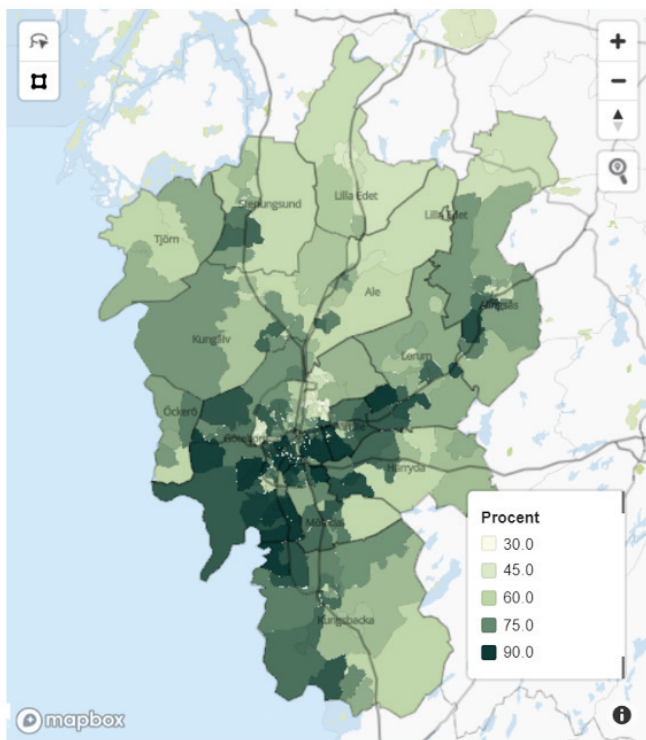
Grannskapseffekt är konsekvenserna som kommer utav boendesegregation. Rumslig åtskillnad av grannskap påverkar tillgängligheten till viktiga funktioner i staden som service, utbildning och arbetsmarknad, och därmed påverkar den utbildningsnivå och förvärvsinkomst. Grannskapseffekten kan också förstärkas av de fördomar och särbehandling av arbetsgivare, utbildningsväsende och serviceaktörer som individer boende i socioekonomiskt svaga områden måste utstå utifrån sin folkbokföringsadress.

Kamrateffekten innebär att barn och ungdomar gör som andra barn och ungdomar. De väljer i den mån de kan till exempel samma klasser, samma skolor, samma utbildningar, samma fritidsaktiviteter och så vidare. De gör att de befinner sig i ett sammanhang av människor med lika bakgrund under stor del av sin uppväxt och att det påverkar de individuella möjligheterna och valen längre fram i livet. Det betyder också att den skillnad i uppväxtvillkor som individen vuxit upp med påverkar utbildningsnivå, inkomst och livsval.

Boende

Områdestyper

I arbetet med att kunna mäta och kategorisera socioekonomiska förutsättningar tog Delmos tillsammans med SCB fram ett mått, områdestyper, som delar in hela landet på RegSO-nivå

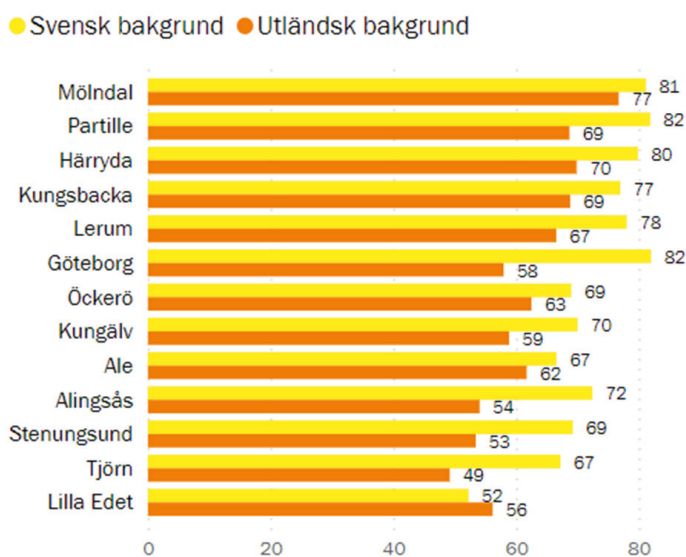
Kartan visar var koncentrationer av barn 0–18 år som har minst en förälder med eftergymnasial utbildning bor 2020.

Datakälla: Regiondatabasen Väst (Befolkningen), SCB. Bearbetning GR.

utifrån ett sammanvägt mått av följande indikatorer:

- Andel personer som har låg ekonomisk standard
- Andel personer med förgymnasial utbildning
- Andel personer som har haft ekonomiskt bistånd längre än tio månader och eller har varit arbetslösa längre än sex månader.

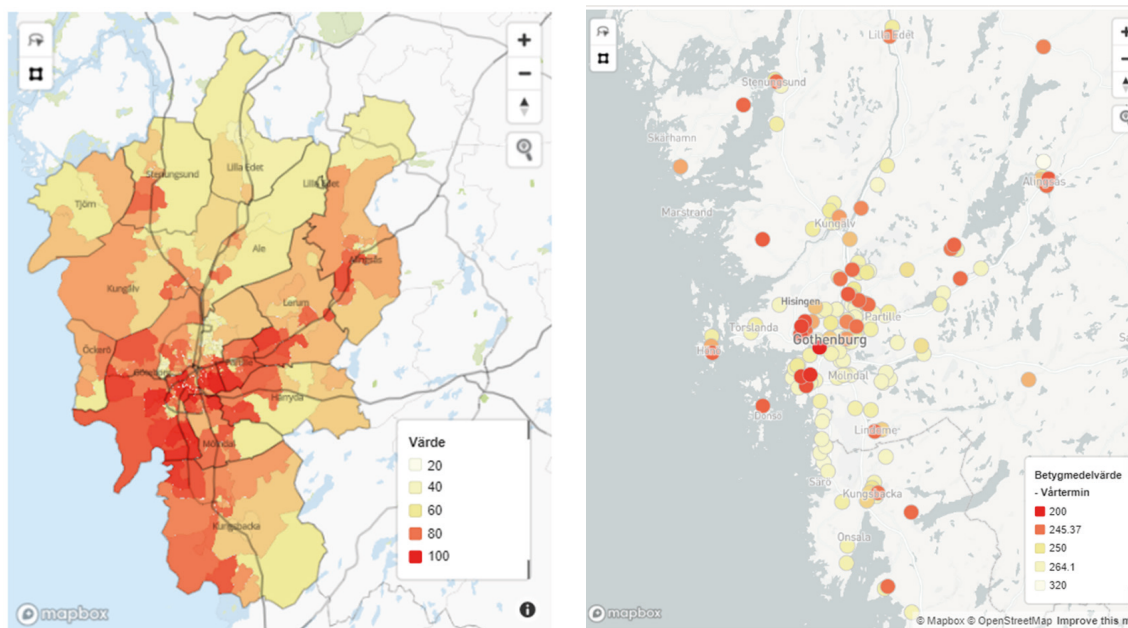
Det sammanvägda måttet blir sedan ett index som talar om vilken områdestyp respektive RegSO-område motsvarar. I Rebas har vi använt måttet för att titta på hur de socioekonomiska förutsättningarna skiljer sig inom Göteborgsregionen.

Diagrammet visar andel barn med minst en förälder som har eftergymnasial utbildning utifrån svensk eller utländsk bakgrund per kommun.

Områdestyperna delas in i fem kategorier:

- Områdestyp 1 – områden med stora socioekonomiska utmaningar
- Områdestyp 2 – områden med socioekonomiska utmaningar
- Områdestyp 3 – socioekonomiskt blandade områden
- Områdestyp 4 – områden med goda socioekonomiska förutsättningar

Kartorna visar andel barn med minst en förälder som har eftergymnasial utbildning 2020, samt meritvärden för grundskolor i Göteborgsregionen våren 2021.

- Områdestyp 5 – områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar

Utifrån vår sammanställning har vi kunnat se att områdestyp 1 enbart återfinns i Göteborg, där 18 RegSO klassificerats på detta sätt år 2020. Antalet har varierat mellan 14 och 20 RegSO sedan år 2011, utan någon tydlig trend. Områdestyp 2 återfinns i Göteborg (15 RegSO) samt i Ale (1 RegSO), Alingsås (2 RegSO) och Stenungsund (1 RegSO). I fyra kommuner förekommer endast områdestyp 4 eller 5: Härryda, Kungälv, Tjörn och Öckerö. Att fördelningen ser ut så visar på betydande ekonomiska skillnader hos hushållen mellan kommuner i Göteborgsregionen.

För att få en förståelse för hur många invånare som omfattas av områdestyp 1 och 2 har vi tittat på var dessa bor och hur många de är i respektive RegSO-område: i Göteborg bor nästan var femte invånare i områdestyperna 1 eller 2, vilket motsvarar fler än 121 000 personer. Ytterligare cirka 7 700 invånare bor i områdestyp 2 i Göteborgsregionen, fördelade mellan Ale, Alingsås och Stenungsund.

Om vi gör en åldersfördelning inom respektive områdestyp och separerar Göteborg från öv-

riga GR-kommuner, detta för att Göteborgs stora folkmängd i förhållande till övriga kommuner ska ge en mer rättvisande bild, visar den att ungefär vart fjärde barn (25 procent) i Göteborg bor i ett område med områdestyp 1 eller 2 medan motsvarande andel i övriga kommuner är 1 procent.

Under perioden 2011–2020 har 73 RegSO bytt områdestyp. Mellan 2019 och 2020 förändrades 25 RegSO, varav 19 i negativ riktning. Det ska noteras att definitionen av områdestyperna från och med år 2020 inkluderar löne- och pensionsinkomster från övriga nordiska länder, vilket kan påverka jämförbarheten bakåt i tid.

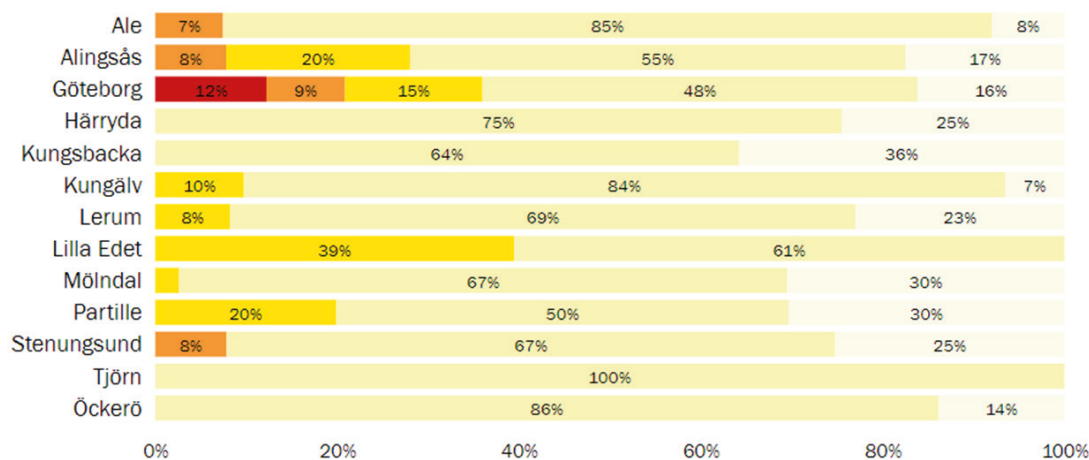
Reflektioner som fokusgruppen gjorde kring måttet områdestyper – baserat på vid tidpunkten tillgänglig statistik till och med år 2018 – är att det är relativt trögrörligt. Fokusgruppen lyfte att strukturella skillnader kan uppstå när området byggs eller kraftigt förtätas. Det finns exempelvis områden med en stor andel människor i vissa åldersgrupper som vi kan anta flyttade in när området byggdes och sedan valt att stanna kvar, vilket också gör att olika hushållssammansättningar återfinns i olika områden. Vi kan till exempel se detta fenomen i områden som byggs för barnfamiljer där sedan föräldrarna bor kvar när barnen flyttat ut, och området därför längre fram får en stor andel äldre innan ett generationsskifte sker.

En av de segregationsmekanismer som fokusgruppen lyfte är att inflyttning i ett socioekonomiskt svagt område sker på grund av sämre ekonomiska förutsättningar medan utflyttning sker när de ekonomiska förutsättningarna förbättras. På så sätt kan ett område behålla sin socioekonomiska status/sin områdestyp trots att det är stor omsättning av boende i området. En annan reflektion som gjordes var att det ofta byggs etappvis i nya områden. Det gör att stora grupper människor med samma ekonomiska förutsättningar samtidigt bosätter sig i området, vilket kan påverka områdestyp. Effekten av blandade upplåtelseformer får då först genomslag på sikt utifrån detta mått. Ett förslag som lyftes var därför att dela in områdestyper i 10 nivåer för att tydligare kunna visa och följa trender.

Upplåtelseform

I Rebas har vi studerat fördelningen av upplåtelseformer på både kommun- och RegSO-nivå. Där syns en betydande skillnad i andelen som bor i hyresrätt mellan kommunerna i Göteborgsregionen. I de fokusgruppsmöten som hållits har det återkommande lyfts att fördelningen av upplåtelseformer speglar den socioekonomiska sammansättningen i kommunen. Hyresrätter är i många fall en inkörsport till bostadsmarknaden både för unga och inflyttade. Tillgången till hyresrätter pekas därför ut som en faktor som möjliggör inflyttning av både socioekonomiskt svaga grupper men även för dem som tar sitt första steg in på

Områdestyp ● 1 ● 2 ● 3 ● 4 ● 5

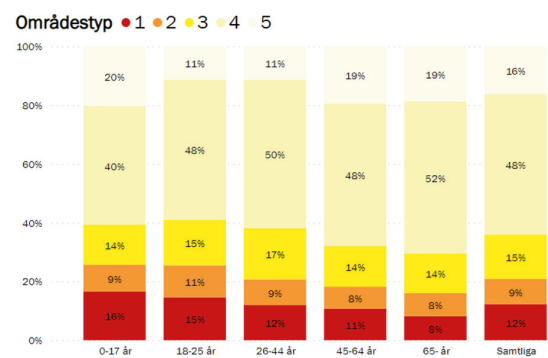

Diagrammet visar fördelning av boende inom respektive områdestyp per kommun 2018.

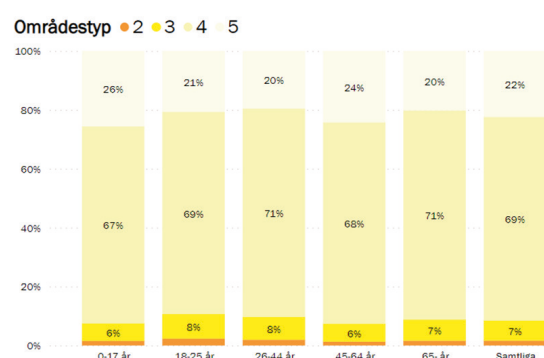
bostadsmarknaden och inte har en stark ekonomi eller poäng i kösystem att luta sig mot.

Fokusgruppen uppskattar att de senaste årens bostadsbyggande främst byggs för målgrupper som har möjlighet att köpa sin bostad. Det vill säga lägenheter, radhus och villor i bostadsrätts- eller äganderättsform. De upplever även en flyttrörelse till närliggande kom-

Göteborg

Övriga Göteborgsregionen

Diagrammen visar andel boende i respektive områdestyp inom utifrån åldersgrupp. Diagrammet till vänster visar för Göteborg och diagrammet till höger övriga Göteborgsregionen.

muner med billigare bostäder för de grupper som har svagare ekonomiska förutsättningar, med andra ord en utträngningseffekt när bostadspriserna och hyrorna stiger.

Fokusgruppen uppgav att de kommuner som fått en kraftig förbättrad förbindelse med Göteborg, regionens nav för arbete, studier och kommunikationer, kan se en positiv effekt av denna omflyttning i regionen i form av högre utbildnings- och inkomstnivå i den egna kommunen.

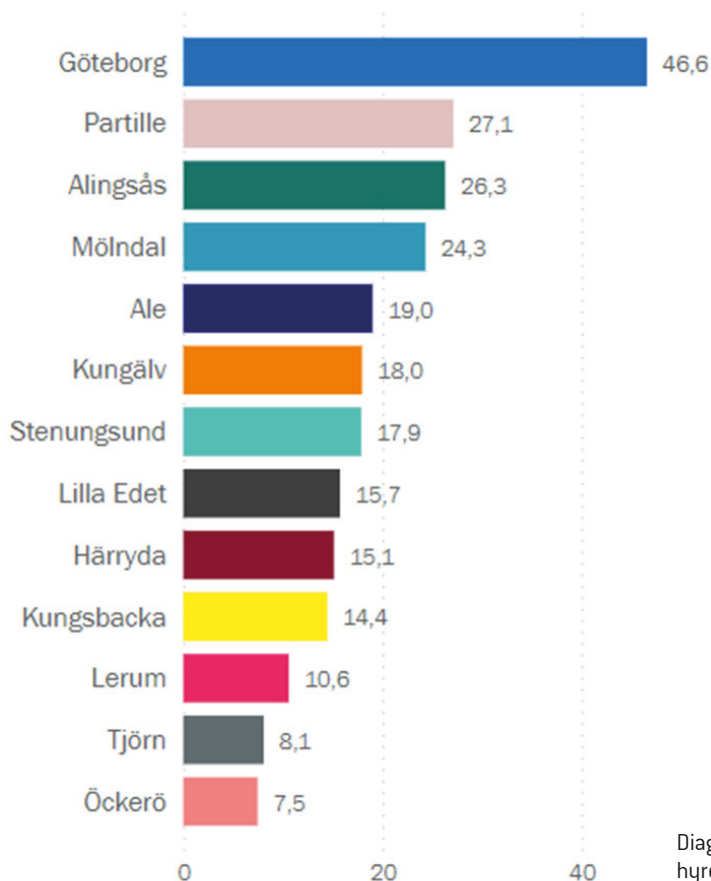
När vi studerar hur andelen invånare som bor i hyresrätt per kommun har utvecklats över tid kan vi dock se att andelen är relativt konstant. I Göteborg var andelen av invånarna som bodde i hyresrätt 47,3 procent år 2011 mot 46,6 procent 2020 – en beständigt större andel

jämfört med övriga kommuner i Göteborgsregionen. På plats två och tre kommer Partille och Alingsås där andelen ligger relativt stabilt kring 27 respektive 26 procent. I Tjörn och Öckerö är andelen tvärtom minst under perioden; 2020 gäller 8,1 respektive 7,5 procent. Det betyder att förhållandet mellan andelen som bor i hyresrätt respektive andra upplåtelseformer inte förändrats i kommunerna trots en stor befolkningsökning och en upplevd hög utbyggnadstakt av bostadsrätter och äganderätter.

Korrelationen mellan låg inkomst och boende i hyresrätt som nämnts ovan återspeglas i de kartor som visas nedan. Där kan vi se att de två indikatorerna åtföljs geografiskt, att andelen barn i hushåll med låg inkomststandard sammanfaller med områden som har en hög andel hyresrätter.

Trångboddhet och avflyttning

I Rebas har vi försökt att fördjupa kunskapen om bostadssociala frågor men gjort bedömningen att statistiken inte kan ge en rättvisande helhetsbild. Problematiken grundar sig i att SCB:s statistik utgår från invånarnas folkbokföringsadress. De grupper som Rebas gärna hade fördjupat kunskapen om är de som ofta saknar en korrekt folkbokföringsadress. Det kan vara barn med separerade vårdnadshavare där de bara är folkbokförda på den ena adressen, och därför inte finns redovisade på den folkbokföringsadress den andra vårdnadshavaren har. Några andra exempel är studenter som är folkbokförda hos sina föräldrar trots att de bor någon annanstans, olovlig andrahandsyrning, ”brevlådekontrakt” som innebär att människor är folkbokförda på en adress de inte bor på av olika skäl och så kallade ”madrasskontrakt” där så många delar bostad att hyresgästen bara har tillgång till

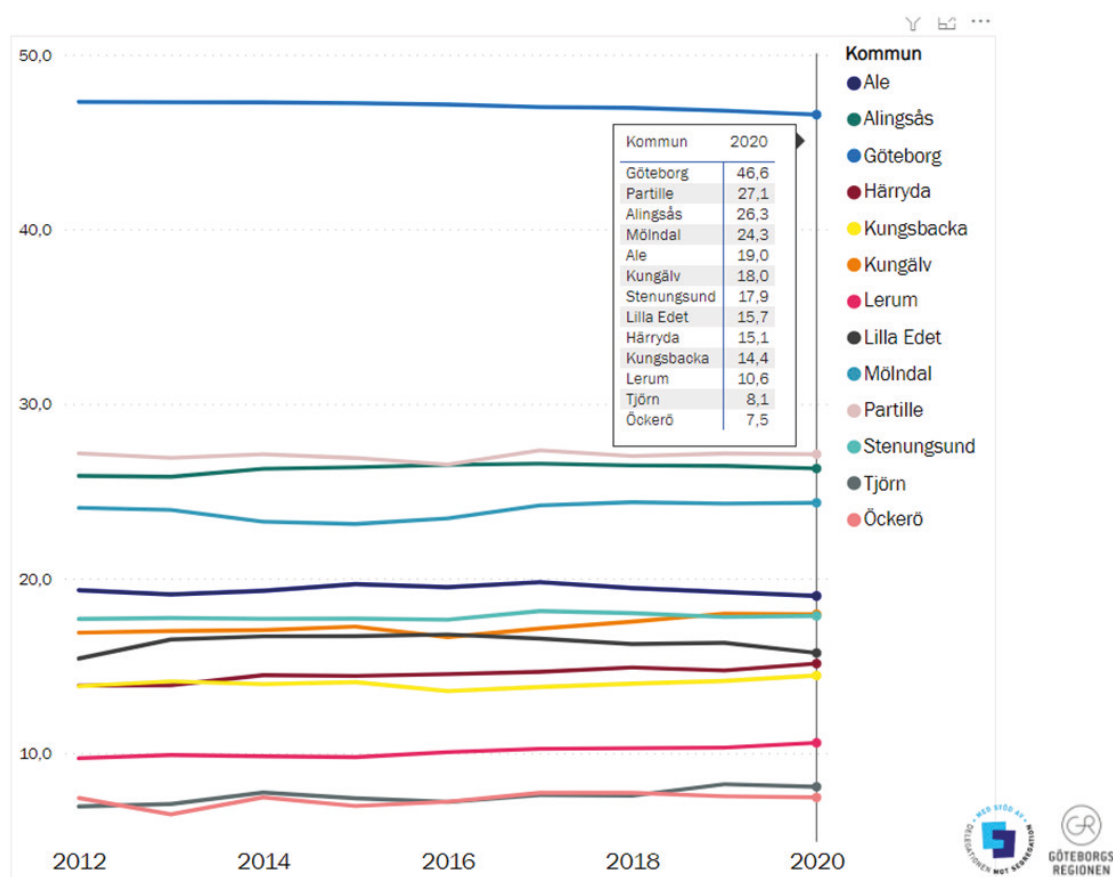
Diagrammet visar andelen invånare som bor i hyresrätt per kommun 2020.

en sovplats för några timmars sömn per dygn, och inte har tillgång till bostaden därutöver. Utifrån detta har projektet ansett att vi inte kan visa en rättvisande bild av exempelvis trångboddhet med officiella statistiska underlag för Göteborgsregionen.

Ett exempel som belyser det som beskrivits ovan är indikatorn kvadratmeter boyta per individ. De RegSO-områden som vi uppskattar hyser många trångbodda hushåll visar statistiken att varje individ har minst 25–30 kvadratmeter. Det skulle betyda att en barnfamilj om två vuxna och två barn har minst 100–120 kvadratmeter att disponera. Det motsvarar inte officiella riktlinjer för trångboddhet, och därför har vi valt att inte gå vidare med den indikatorn.

Vi har även försökt se hur det ser ut kring avflyttning, då ekonomiskt svaga hushåll också har en svag förankring på bostadsmarknaden. Den forskning och de undersökningar vi refererar till i de inledande kapitlen visar att hushåll med mycket små marginaler inte alltid har råd att betala sin hyra och att hyreskontrakten därför hävs. Tillsammans med fokusgruppen undersökte vi möjligheten att få en överblick över generell avflyttning, men det saknas en organiserad insamling av sådan data. Det vi kan analysera och visa bygger på Kronofogdens statistik med indikatorn antal barn berörda av verkställd avhysning.

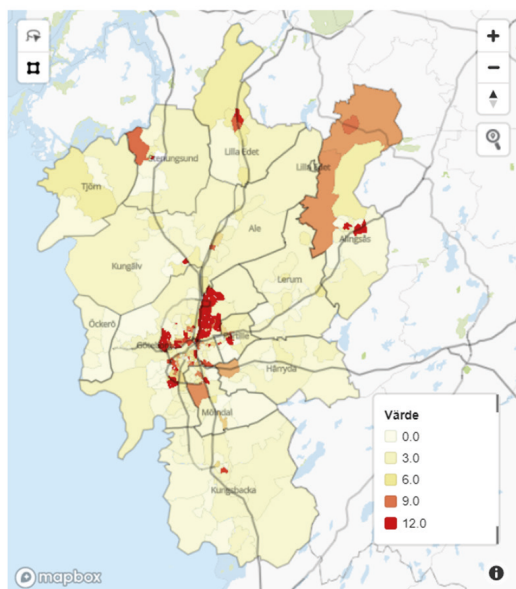
Grafen i diagrammet ovan visar att antal barn som vräks är få och att kurvan dalar, vilket

Diagrammet visar andelen boende i hyresrätt per kommun åren 2012–2020.

även genomsnittet för Göteborgsregionen visar. Det är dock få avflyttningar som leder till att Kronofogden verkställer avhysning. Ett fördjupningsområde i fortsatt arbete skulle därför vara att fördjupa kunskapen om hur många barn som tvingas lämna sitt hem genom frivillig eller ofrivillig avflyttning.

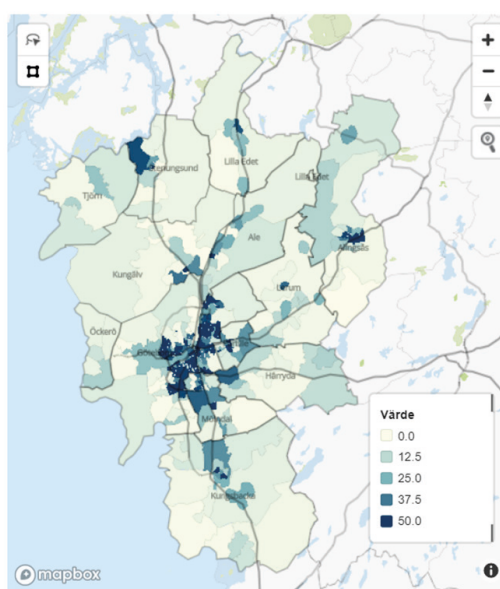
Andel barn i hushåll med låg inkomststandard

Resultat för RegSO med färre än 10 invånare redovisas inte.

Andel invånare som bor i hyresrätt

Resultat för RegSO med färre än 10 invånare redovisas inte.

Kartorna visar andelen hushåll med låg inkomststandard där det bor barn (till vänster) samt andelen boende i hyresrätt av det totala bostadsbeståndet (till höger) 2020.

Hälsa och livssituation

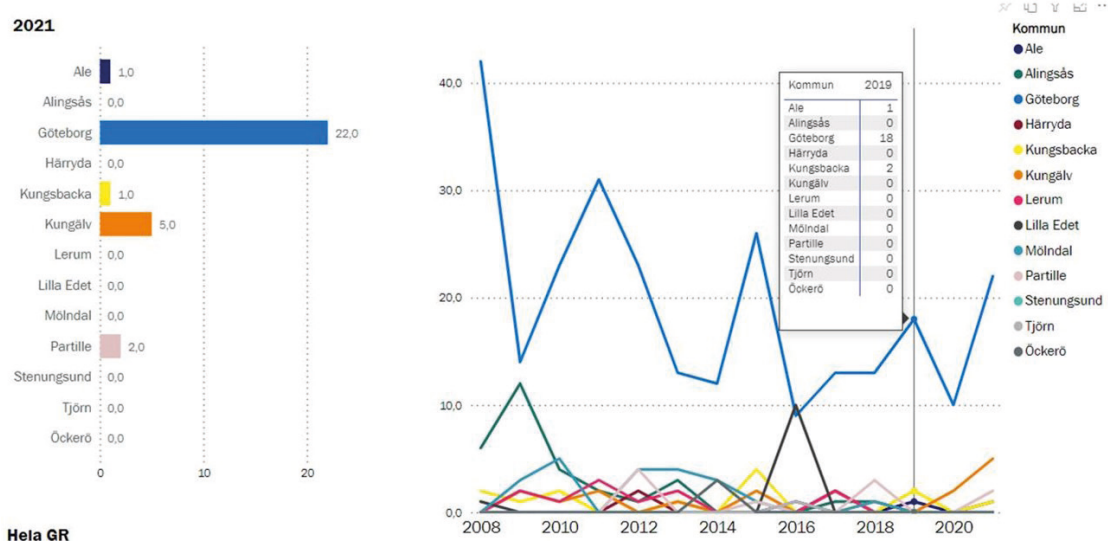
En betydande konsekvens för barn som växer upp i fattigdom är negativ påverkan på hälsan och därmed livssituation, som beskrivits tidigare i rapporten. Rebas hade inledande i projektet en ambition att analysera hur det står till med hälsan bland barn och unga i Göteborgsregionen och har därför undersökt vilka datakällor som skulle kunna användas för en rättvisande bild. Svaren vi fått i vårt sökande är att det är svårt att fånga in just hälsoaspekterna utifrån individbaserad data. Det gör att flera vi kontaktat har hänvisat till indikatorer på hälsans bestämningsfaktorer, det vill säga individegenskaper, levnadsvanor och livsvillkor som forskningen visat tenderar påverka hälsan. Levnads- och arbetsförhållanden som påverkar hälsan är exempelvis arbetslöshet, utbildning och boende. Sambandet är samtidigt dubbelriktat: individers ohälsa kan leda till exempelvis arbetslöshet, dåliga studieresultat, sjukskrivning etcetera.

En indikator Rebas ser skulle vara användbar i arbetet med barn och ungas hälsa är elevfrånvaro. Där ser vi att en samordning av data på GR-nivå vore värdefull. Med Early Warning Systems, EWS (tidiga varningssystem), kan systematisk insamling av elevfrånvaro göras, vilket är viktigt för att tidigt kunna sätta in riktade insatser. Att få jämförbara system så vi kan samla denna data hade varit önskvärt då det är ett viktigt mått för att kunna analysera barn och ungas hälsa på olika geografiska nivåer.

För att bredda vår kunskapsbild om målgruppen diskuterades i fokusgruppen på vilka sätt

barn och unga involveras i arbetet med hälsa i kommunerna. Svaren vi fick var varierande, vilket tyder på att det inte finns ett vedertaget systematiskt arbetssätt som är jämförbart på regional nivå, men att målgruppen ändå till viss del införlivas i de kommuner som deltog i fokusgruppen. Ungdomsråd, ungdomsambassadörer, ungdomsdialoger i sociala konsekvensanalyser (SKA) och barnkonsekvensanalyser (BKA), Lupp-uppföljning (se vidare nedan) samt demokratiforum för barn och unga var exempel på arbetssätt som används i kommunerna.

Antal barn berörda av verkställd avhysning, 2008-2021

Diagrammen baseras på Kronofogdens statistik och visar antal barn berörda av verkställd avhysning 2021 på kommunnivå respektive antal barn berörda av verkställd avhysning åren 2008–2021.

Gällande samverkan har kommunerna upparbetade samverkanskanaler för tvärsektoriellt arbete inom barn och ungas hälsa. Det sker bland annat i samverkan mellan socialförvaltning och grundskola, tvärsektoriellt områdesteam, samverkansforum för tidigt samordnade insatser (TSI) och samverkansgrupp Barn och unga.

För att på en strategisk nivå hantera och analysera statistik och andra övergripande underlag sker samverkan mellan olika funktioner inom kommunerna. De funktioner som fokusgruppens kommuner ser ingår i detta arbete är strategier inom olika sakområden samt kommunövergripande, verksamhetsutvecklare på förvaltningarna, kommunövergripande analytiker, elevhälsoteam, fältarbetare, rådet för trygghet och folkhälsa, samverkansgrupp Trygg och samverkansteam som kartlägger och följer upp Agenda 2030.

För att ändå få en bild över hur barn och unga upplever sin hälsa och livssituation så valde vi att använda resultat från ungdomsenkäten Lupp (Lokal uppföljning av ungdomspolitik) som underlag, genomförd hösten 2020. Resultat på områdesnivå finns endast för ungdomar i årskurs 8, och även statistiken som sådan har svagheter. På grund av att svarsunderlagen i flera fall är små – trots att vissa RegSO har slagits samman – och svarsfrekvensen är låg i vissa områden, behöver uppgifterna tolkas försiktigt. Alla kommuner i Göteborgsregionen har heller inte medverkat i undersökningen. Resultat saknas därför för

både Göteborg samt kranskommunerna Alingsås, Lerum och Öckerö. I Göteborgsregionens rapporter *Ungas vardag och framtidsutsikter i Göteborgsregionen Analyser av Lupp-undersökningen 2020 i nio kommuner* samt Ungas livssituation i nio av Göteborgsregionens kommuner – Diagramrapport Lupp 2020 finns fördjupad information och analys om och från undersökningen.

I Lupp-rapporterna har områdesuppdelade resultat använts för att belysa geografiska mönster i åk8-ungdomarnas levnadsförhållanden i syfte att inspirera till dialog om vad skillnader mellan kommunområden kan stå för och i vilken mån det tycks finnas behov av att fördjupa arbetet för och med unga i vissa områden. Andra kunskapsunderlag behövs för en säkrare och mer brett giltig bild av ungdomars förhållanden i olika kommunområden. Det kan handla om annan statistik, exempelvis uppgifter från verksamheter för och med unga, eller om en annan typ av kunskap exempelvis i form av berättelser från ungdomar i en direkt dialog.

I den här rapporten vill vi utifrån Lupp-resultaten belysa mönster i åk8-ungdomarnas upplevda hälsa och levnadsförhållanden som ett komplement till rapportens övriga statistik för att bredda kunskapsunderlaget och inbjuda till en vidare diskussion om geografiska skillnader i ungas livsvillkor.

Vad visar då Lupp-resultaten som vi har sammanställt? Utöver enkätsvaren som rör åk8-ungdomarnas självskattade hälsa har vi valt att även beskriva deras tillit, livstillfredsställelse och framtidstro. Allt material som visas nedan bygger på data från Lupp-enkäten 2020 och visas på RegSO-nivå.

Självskattad hälsa

En majoritet av åk8-ungdomarna uppger att de har en god hälsa. I de nio GR-kommuner som genomfört Lupp 2020 svarar sammantaget 73 procent att hälsan är ganska eller mycket bra. Andelen är väsentligt mindre bland tjejer än killar: 86 mot 61 procent. Men det finns också geografiska skillnader. I de nio kommunerna är skillnaderna förhållandevis små: andelen varierar mellan 68 och 75 procent. Skillnaderna är dock större mellan kommunområden, se kartorna nedan. På så vis speglar resultaten i viss mån de geografiska skillnaderna beträffande inkomst och utbildning vi tidigare i rapporten påvisat.

I regionens norra del tenderar den självskattade hälsan att vara bättre bland ungdomarna som bor längs kusten än inåt landet. Eftersom vi saknar Lupp-resultat för fyra av regionens kommuner kan vi inte jämföra hela regionen. Vi vill också påminna om att Lupp-resultaten i kartan endast säger något om den årskull av ungdomar som gick i årskurs 8 hösten 2020, och att antalet per område i flera fall är förhållandevis litet.

Kompletterar vi enkätunderlaget med uppgiften om genomsnittlig disponibel årsinkomst i det område som svarspersonen bor framträder ett visst samband i det att andelen åk8-ungdomar som skattar sin hälsa som ganska/mycket bra tenderar att vara större i områden där genomsnittsinkomsten är högre (se kartan ovan). Det finns dock gott om undantag både i resursstarka och resurssvaga områden, emellertid finns ett samband: i områden med genomsnittlig årsinkomst lägre än 350 000 kr är det färre än två av tre åk8-ungdomar som skattar sin hälsa som ganska eller mycket bra.

I rapporten *Ungas vardag och framtidsutsikter i Göteborgsregionen Analyser av*

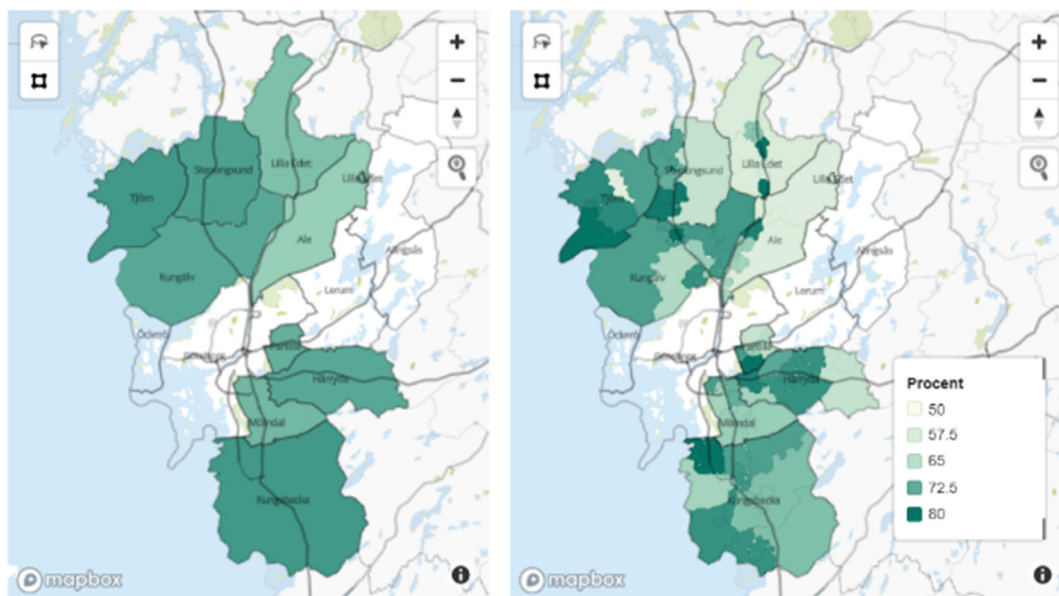
Lupp-undersökningen 2020 i nio kommuner visar författarna att det finns en koppling mellan oro för föräldrars ekonomi och/eller om någon av föräldrarna är arbetslös/långtids-sjukskriven och respondenternas skattade hälsa. Analysen visar att den självskattade hälsan tenderar att vara sämre bland unga som oroar sig för sina föräldrars ekonomi än bland övriga. De har också sett att ett litet mått av oro för föräldrars ekonomi för att sannolikheten ökar för att dessa ungdomar ska uppleva en sämre hälsa än annars. De betonar dock att det statistiska sambandet kan botten i bakomliggande faktorer som utgör den verkliga hälsopåverkande faktorn. Det är också möjligt att unga som mår sämre kan vara mer benägna till oro, det vill säga att det finns ett dubbelriktat samband.

I Lupp-undersökningen tillfrågas ungdomarna även om förekommande psykiska hälsobesvär. Med fokus på frekventa besvär uppger 60 procent av ungdomarna i årkurs 8 att de minst "flera gånger i veckan" under det senaste halvåret har haft huvudvärk, magont, stress, nedstämdhet och/eller sömnsvårigheter. Det allra vanligaste är stress – det gäller för både tjejer och killar, men andelen tjejer med besvär är större än andelen killar beträffande samtliga besvär.

Ungdomarnas svar rörande hälsobesvär samvarierar med den övergripande frågan om hälsa som vi redovisat i avsnittet ovan. Sambandet är allra starkast beträffande erfarenheterna av att känna sig "nedstämd, deppig eller nere". Det är därför inte förvånande att mönstret i kartorna för hälsobesvär är det omvända mot kartan ovan. Andelen ungdomar som uppger att de har minst ett (av flera) hälsobesvär tenderar att vara störst i regionens östra delar, även om det varierar lite i vilken mån det handlar om specifikt nedstämdhet eller stress.

Men det kan samtidigt konstateras att åk8-ungdomar med psykiska hälsobesvär är vanligt

Andel med god självskattad hälsa i årskurs 8, hösten 2020, per kommun (kartan till vänster) respektive kommunområde (kartan till höger)

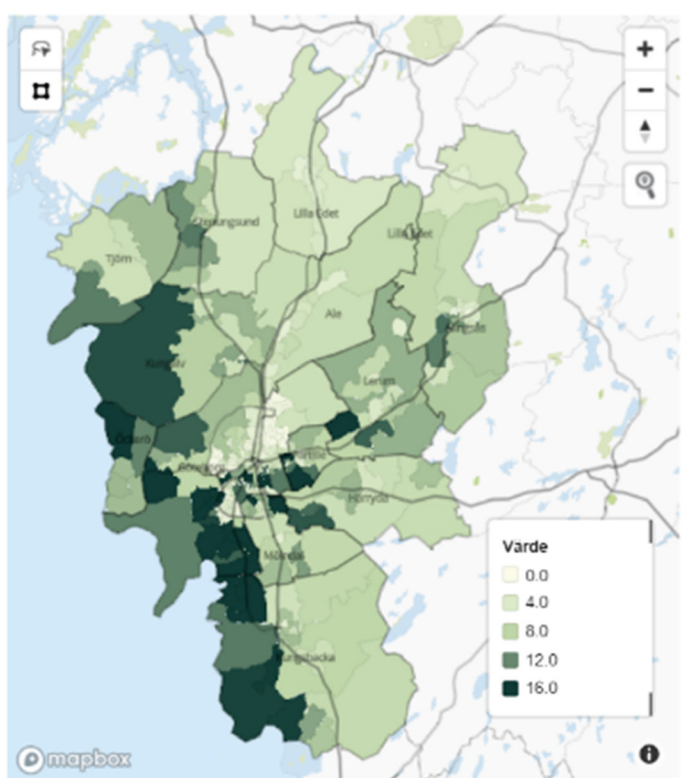
Enkätfrågan lyder: Under de senaste sex månaderna, hur bedömer du din hälsa, hur du mår eller känner dig? Mycket bra; Ganska bra; Varken bra eller dålig; Ganska dålig; Mycket dålig.

Kartan visar andelen som svarat ganska/mycket bra per kommun/område, där andelen är större ju mörkare färg som området har. Genomsnittlig andel är 73 procent, baserat på 3 665 svar.

Områdena i den högra kartan utgår från regionala statistikområden (RegS0), enskilda eller sammanslagna för större svarsunderlag. Minsta antalet svarspersoner per område är 17 personer.

Se vidare rapporten Ungas vardag och framtidsutsikter i Göteborgsregionen (2022).

Andel personer 20 år och äldre som bor i hushåll med hög disponibel inkomst, 2020

Hög disponibel inkomst avser en inkomst per konsumtionsenhet som är minst 200 procent av medianinkomsten för samtliga.
Källa: Inkomst- och taxeringsregistret, SCB.

förekommande inom hela regionen. Även om enkätresultaten inte säger något om hur svåra besvären är, är en livssituation präglad av regelbunden stress, nedstämdhet eller andra psykiska besvär inte något som stärker förutsättningarna för ett gott liv.

Tillit

Forskning och rapporter vi har tagit del av i arbetet med denna rapport visar på en viss korrelation mellan socioekonomi och tillit. Därför har vi valt att ta med följande indikatorer som visar på tillståndet i Göteborgsregionens medverkande kommuner: förtroende för vuxna i allmänhet, föreningsmedlemskap samt hot och brott.

Förtroendet för vuxna varierar mellan inom och mellan kommunerna, men vi kan inte utläsa någon skillnad utifrån socioekonomi i det materialet vi haft att tillgå. Sammantaget svarade 72 procent av åk8-ungdomarna i nio kommunerna att de hade ganska eller mycket stort förtroende för vuxna i allmänhet. Övriga 28 procent svarade att de hade ganska eller mycket litet förtroende (51 procent uppgav detsamma beträffande politiker).

Föreningsmedlemskapet, som indikerar fler sociala arenor att interagera på, visar att andelen aktiva är fler längs kusten jämfört med inlandet bland de svarande. Här finns alltså en koppling till regionens socioekonomiska geografi.

Analyser av Lupp-resultaten har också visat att tre grupper av ungdomar avviker med en generellt mindre andel som är medlemmar i en förening. Det gäller utlandsfödda, unga med en förälder som är arbetslös/långtidssjukskriven samt den antalsmässigt lilla svarsgrupp unga med annan könstillhörighet. Föreningsmedlemskap är också mindre vanligt bland

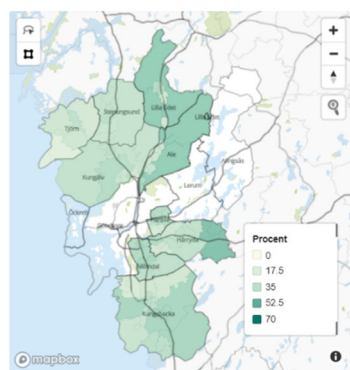
gymnasieungdomar än bland högstadieungdomar.

Totalt angav 27 procent av åk8-ungdomarna i de nio kommunerna att de under det senaste halvåret blivit utsatta för hot och/eller brott. Rapporterna vi använt som underlag i framtagandet av denna redogörelse visar att det finns en ökad risk för att utsättas för, och/eller själv hamna i kriminella sammanhang, vid uppväxt i barnfattigdom. Utifrån det här underlaget från Lupp-enkäten kan vi dock inte urskilja någon genomgående koppling mellan de svarande som anger att de blivit utsatta för hot och/eller brott och områdets socioekonomiska karaktär.

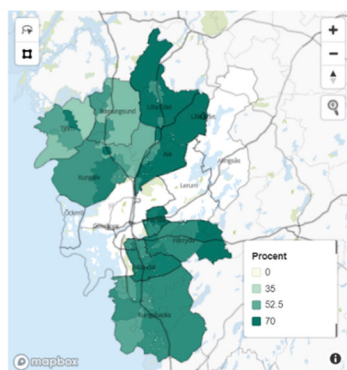
Andelen utsatta är större i Lilla Edet än i övriga kommuner och att det gäller mer eller min-

Andel ungdomar i årskurs 8 som hösten 2020 uppgav att de haft psykiska hälsobesvär under det senaste halvåret, per kommunområde

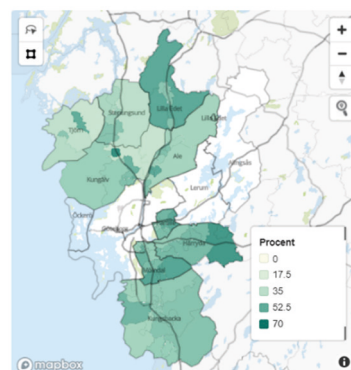
a) Minst ett hälsobesvär

b) Stress

c) Nedstämdhet

Enkätfrågan lyder: Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna? Huvudvärk; Ont i magen; Känt dig stressad; Känt dig nedstämd, deppig eller nere; Svårt att somna; Sovit dåligt på natten. Svartalativ: Sällan eller aldrig; Någon eller några gånger i månaden; En gång i veckan; Flera gånger i veckan; I stort sett varje dag.

Kartorna visar andelen som svarat att de har haft respektive besvär "flera gånger i veckan" eller "i stort sett varje dag". Andelen är större ju mörkare färg som området har.

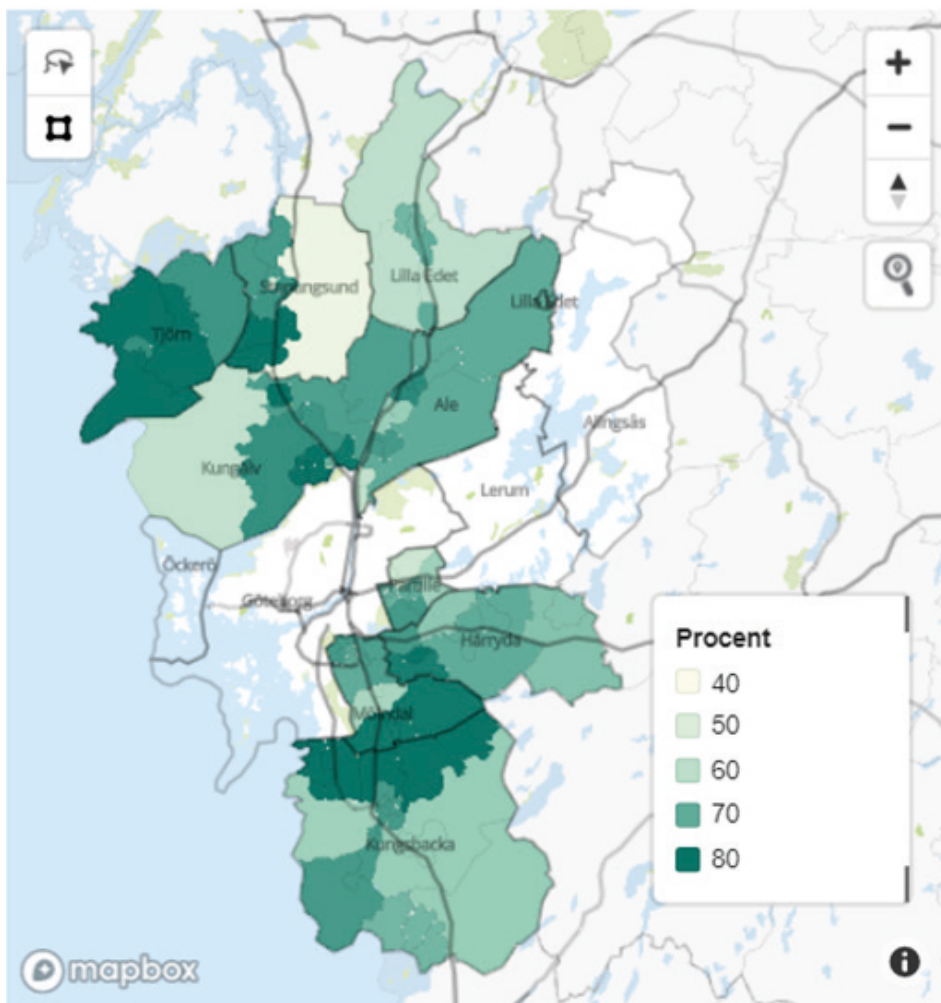
Minsta antalet svarpersoner per redovisat område är 17 personer.

Källa: Lupp 2020.

dre hela kommunen. Vi vill dock påminna om kommunens låga svarsfrekvens och begränsade antal svar per kommunområde. I andra kommuner ser vi större variationer mellan kommunområden, särskilt i Kungsbacka, Partille och Tjörn. Andelen utsatta är relativt stor i relativt resursstarka områden. Vi kan för övrigt misstänka att hade Göteborg genomfört Lupp hade vi med stor sannolikhet sett en större andel utsatta i storstaden jämfört med kranskommunerna, särskilt i stadens centrala delar (utifrån den statistik som Brottsförebyggande rådet sammanställer över anmälda brott).

Särskilt med tanke på att områdesresultaten avser en begränsad årskull är det viktigt att involvera ungdomar och andra i berörda i den dialog som behövs i ett lokalt förankrat brottsförebyggande och brottsofferstödande arbete. Utöver kvantitativa studier finns dess-

Andel ungdomar i årskurs 8 som hösten 2020 uppgav att de har ganska eller mycket stort förtroende för vuxna i allmänhet, per kommunområde

Enkätfrågan lyder: Hur stort eller litet förtroende har du för följande vuxna personer? Politiker; Vuxna i allmänhet. Svartalternativ: Mycket stort förtroende; Ganska stort förtroende; Ganska litet förtroende; Mycket litet förtroende.

Kartorna visar andelen som svarat ganska eller mycket stort förtroende. Andelen är större ju mörkare färg som området har.

Minsta antalet svarpersoner per redovisat område är 16 personer.

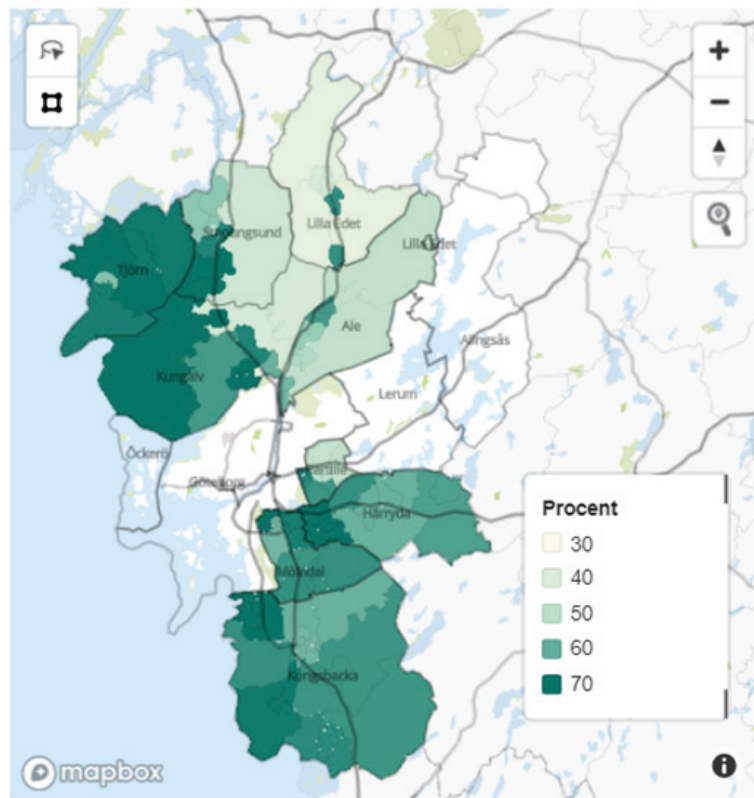
Källa: Lupp 2020

utom flera bakomliggande faktorer där vi behövt fördjupad kunskap för att kunna utveckla analysen om hot och brott ytterligare.

Framtidstro och livstillfredsställelse

Barn och unga som växer upp i barnfattigdom har enligt den forskning och de rapporter vi använt oss av vid framtagandet av den här redogörelsen generellt sämre förutsättningar att nå en högre utbildning, högre inkomst, god hälsa och så vidare i livet, än dem som växer upp med goda ekonomiska förhållanden.

Andel ungdomar i årskurs 8 som hösten 2020 uppgav att de är medlemmar i en förening, per kommunområde

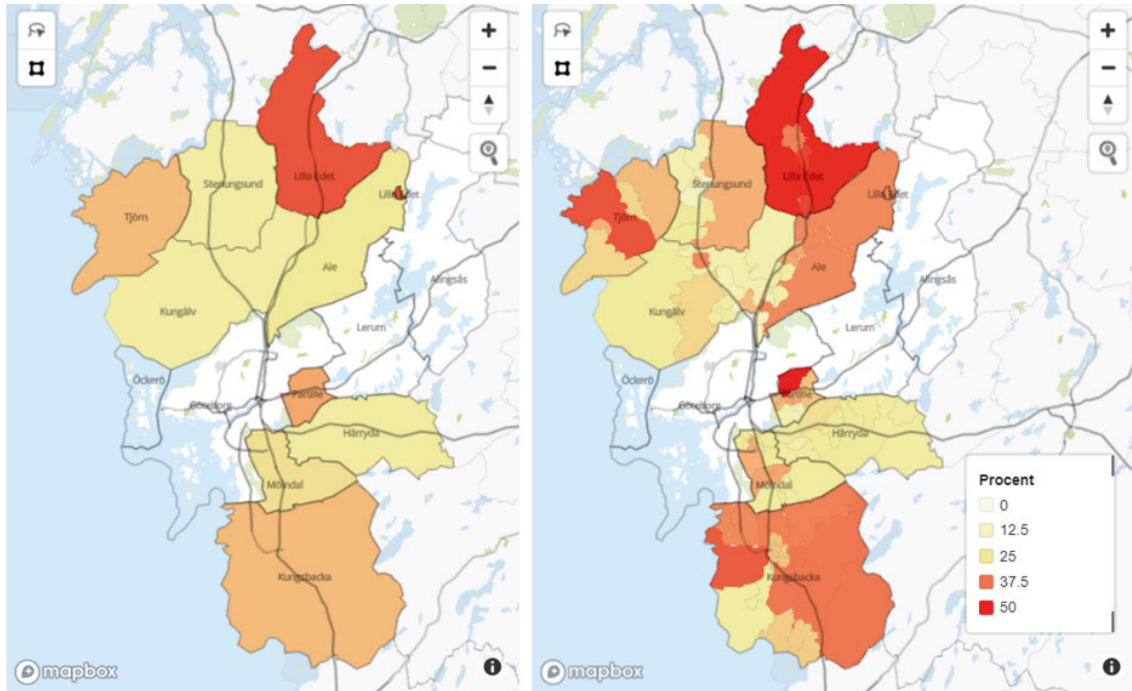

Sammantaget svarar nio av tio åk8-ungdomar i de nio kommuner som gjorde Lupp 2020 att de ser ganska eller mycket positivt på framtiden. Var tionde ungdom har tvärtom en negativ bild av framtiden. Vi kan inte se några generella mönster i förväntningar på framtiden utifrån områdets socioekonomiska förhållanden där ungdomarna bor. Analyserna av Lupp 2020 visar dock på ett tydligt samband mellan framtidstro och självskattad hälsa, där framtidstron är sämre bland ungdomar med sämre självskattad hälsa. En annan relaterad faktor är ungdomarnas livstillfredsställelse, det vill säga hur nöjda de är med sina liv i dag.

Inte heller där syns några uppenbara geografiska mönster utifrån socioekonomisk karaktär. De tydligaste skillnaderna handlar om att andelen ungdomar som är nöjda med livet är minst i Lilla Edets omland, Källekärr på Tjörn och östra delen av Härryda – men återigen gör de begränsade svarsunderlagen per område (särskilt Lilla Edet och Tjörn) det svårt att tolka den typen av enskilda avvikelser. Analyserna av Lupp 2020 visade att ungdomarnas nöjdhet med livet i kombination med deras självskattade hälsa ger upphov till ett geografiskt mönster som har tydligare likhet med regionens socioekonomiska geografi.

I den workshop som Rebas anordnade i samband med slutseminariet för projektet efterfrågades handlingsutrymme mot minskad segregation. En aspekt som lyftes i det sammanhanget var vikten av välfungerande och intressant praktik för barn och unga. Genom att tidigt få en god inblick i arbetslivet och samhället kan vi arbeta förebyggande för att barn och unga ska få en större förståelse för samhällsfunktioner och arbetsliv. Det kan även verka för en ökad tillit till samhällets strukturer. Positiva förväntningar på sitt framtida liv eller

Andel ungdomar i årskurs 8 som uppger att de utsatts för brott eller hot under det senaste halvåret, per hemkommun (kartan till vänster) respektive boendeområde (kartan till höger)

Enkätfrågan lyder: Nu vill vi att du tänker tillbaka på de senaste sex månaderna. Har något av detta hänt dig? Någon har hotat mig; Någon har stulit från mig; Jag har blivit utsatt för misshandel; Jag har blivit utsatt för sexuellt våld/utnyttjande. Svartalternativ: Nej; Ja; Vill inte svara.

Kartorna illustrerar andelen som svarat ja på någon av dessa frågor per kommun/område. Andelen är större ju mörkare färg som området har.

Minsta antalet svarspersoner per redovisat område är 17 personer.

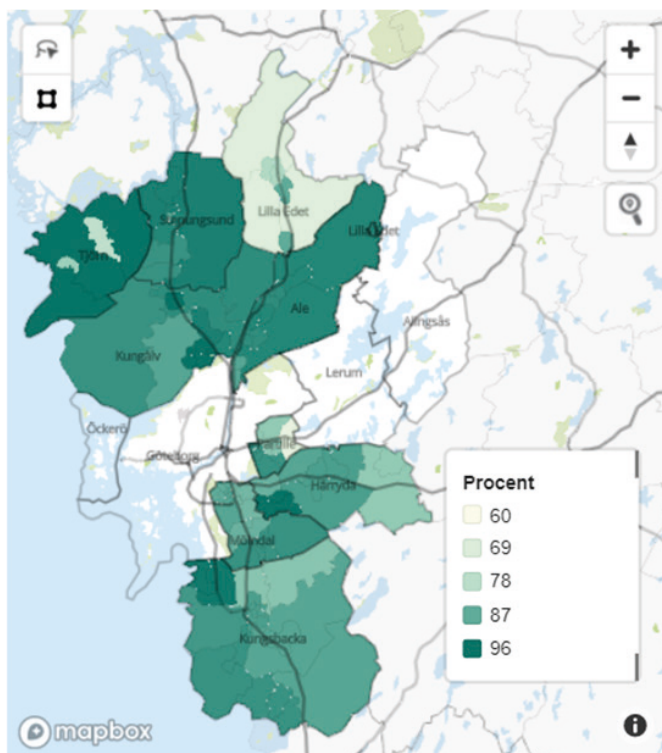
Källa: Lupp 2020.

god framtidstro som det också kan benämnas är viktigt för att ge barn och unga goda förutsättningar att klara sin utbildning. Praktik innan gymnasieval genomförs kan också skapa intresse för yrkesförberedande gymnasieprogram i större utsträckning och kan därmed visa väg för unga som snabbare vill komma ut i yrkeslivet.

6. Hur går vi framåt?

GR arbetar idag inom många av de områden som berör barnfattigdom. Vi har därmed ett

Positiv framtidssyn bland ungdomar i årkurs 8 hösten 2020, utifrån boendeområde

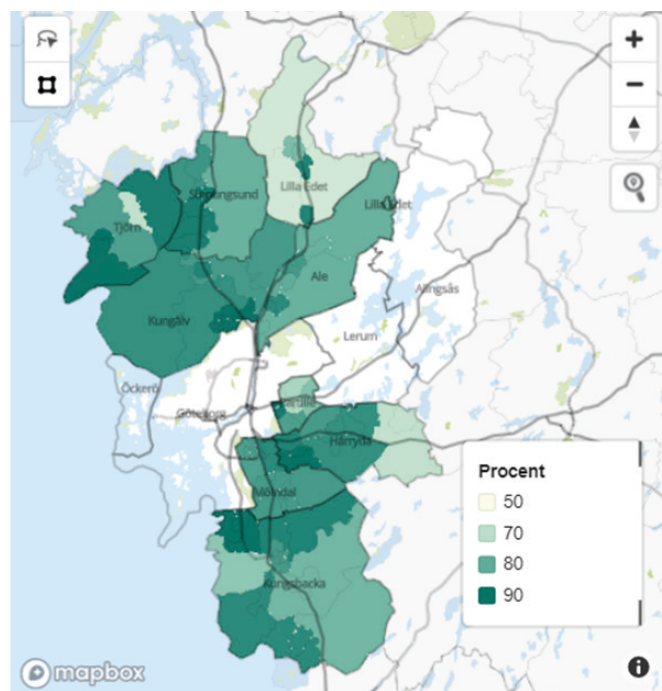

Enkätfrågan lyder: Hur ser du på framtiden? Svarsalternativ: Mycket positivt; Ganska positivt; Ganska negativt; Mycket negativt

Kartorna illustrerar andelen som svarat ganska eller mycket positivt. Andelen är större ju mörkare färg som området har.

Minsta antalet svarspersoner per område är 17 personer.

Livstillfredsställelse bland ungdomar i årkurs 8 hösten 2020, utifrån boendeområde

Enkätfrågan lyder: Hur nöjd eller missnöjd är du med ditt liv när det handlar om följande? med en av delfrågorna Livet i sin helhet. Svarsalternativ: Mycket missnöjd; Ganska missnöjd; Ganska nöjd; Mycket nöjd.

Kartorna illustrerar andelen som svarat ganska eller mycket nöjd. Andelen är större ju mörkare färg som området har.

Minsta antalet svarspersoner per område är 17 personer.

visst handlingsutrymme att förändra förutsättningarna för barn och unga som växer upp idag och för framtida invånare.

GR är dessutom en arena för samverkan och har utifrån den rollen en rad chefs- och saksfrågenätverk samt arbetsgrupper som möts regelbundet i sin portfölj. Syftet med dessa grupperingar är dels att verka kunskapsförhöjande, dels att verka för erfarenhetsutbyte på en regional nivå.

Ett exempel är den tvärssektoriella arbetsgruppen för social hållbarhet bestående av samhällsbyggnadschefer och socialchefer. Arbetsgruppens fokus är sociala frågor i samhällsplaneringen och samhällsbyggandet. Ett annat exempel är nätverket för barn- och elevhälsa med uppdrag att strategiskt utbyta erfarenheter och samarbeta med frågor fokuserade på barn- och elevhälsa. Syftet med nätverket för barn- och elevhälsa är att öka tillgängligheten och likvärdigheten i Göteborgsregionens skolor.

Trots det omfattande kompetensutbyte vi redan har inom ramen för nätverken och arbetsgrupperna kan Rebas ändå se en lucka som en tvärssektoriell samverkan skulle kunna fylla. Inom ramen för rapporten om handlingsutrymme kopplad till segregation som Rebas tagit fram, har vi intervjuat forskare och praktiker på kommunal och nationell nivå. Vad som framkom där är att samverkan mellan ”mjuka” och ”hårda” kommunala förvaltningar upplevs svårt att få till utifrån bådas perspektiv. Vi kan därför se att en önskan om samverkan från båda håll finns, men att de av olika skäl ändå inte möts.

En tvärssektoriell samverkansgrupp inom segregation med eventuellt fokus på barn och ungas uppväxtvillkor skulle utifrån vad denna rapport visat kunna nå framgångar inom:

- Regional tvärssektoriell samverkan då administrativa gränser inte tar hänsyn varken till segregation eller barnfattigdom
- Bredare kunskapsunderlag avseende barns mående för att kunna arbeta strategiskt förebyggande utifrån ett regionalt perspektiv
- Uppföljning av indikatorer kopplade till segregation och barnfattigdom över tid för att se hur utvecklingen går och därmed kunna följa upp genomförda insatser och rikta nya insatser från regionalt håll
- Framtagande av underlag till eventuella politiska överenskommelser för jämlika uppväxtvillkor och minskad segregation i Göteborgsregionen

I Rebas rapporter om skolsegregation och handlingsutrymme mot segregation finns mer underlag för dig som arbetar med segregationsrelaterade frågor eller barn och ungas uppväxtvillkor att hämta.

7. Vill du fördjupa dig ytterligare i ämnet?

Här kommer några förslag där du kan söka mer information:

- boverket.se
- delmos.se
- folkhalsomyndigheten.se
- forte.se
- gu.se/som-institutet
- goteborgsregionen.se
- kronofogden.se
- lansstyrelsen.se
- majblomman.se
- raddabarnen.se
- scb.se
- socialstyrelsen.se
- unicef.se

Göteborgsregionen (GR) består av 13 kommuner som har valt att jobba tillsammans. Vi driver utvecklingsprojekt, har myndighetsuppdrag, forskar, ordnar utbildningar och är storstadsregionens röst i Västsverige, bland mycket annat. I våra nätverk träffas politiker och tjänstepersoner för att utbyta erfarenheter, bolla idéer och besluta om gemensamma satsningar. Allt för att regionens en miljon invånare ska få ett så bra liv som möjligt.

Rapporten är framtagen av Göteborgsregionen med finansiering av DELMOS.

GÖTEBORGS
REGIONEN

